

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

PRESTRUKTURIRANJE SLOVENSКИH ŠOL ZARADI ZMANJŠEVANJA
VPISA

Ljubljana, avgust 2011

SERGEJA OMAN

IZJAVA

Študentka Sergeja Oman izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala v soglasju s svetovalcem dr. Vahčič Alešem, in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih straneh.

V Ljubljani, dne 24.8.2011

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 POJMOVANJE PRESTRUKTURIRANJA	2
1.1 Pojem prestrukturiranje	2
1.2 Vzroki za prestrukturiranje.....	3
1.3 Vrste prestrukturiranj.....	4
1.4 Proces prestrukturiranja.....	7
2 PRESTRUKTURIRANJE ŠOLSTVA	10
2.1 Centralizacija oziroma decentralizacija šolstva.....	10
2.2 Šola in marketing.....	12
2.3 Formalne in neformalne skupine v izobraževanju	13
3 STANJE V SLOVENIJI	13
3.1 Statistični podatki v Sloveniji.....	13
3.2 Primeri preoblikovanj v Sloveniji.....	28
3.2.1 Prostor za večnamensko rabo – vas Podblica.....	28
3.2.2 Varstveno-delovni center – Škofja Loka.....	28
3.2.3 Mladinski hotel – Korte nad Izolo.....	28
3.2.4 Vrtec	29
3.2.5 Center za glasbeno vzgojo Emil Komel	29
3.2.6 Ordinacija družinskega zdravnika in hiša zdravja.....	30
3.2.7 Razstavno-izobraževalno središče	30
3.2.8 Regionalni poslovni inkubator.....	30
3.2.9 Prostor za tabornike, gasilce, društva itd.....	31
3.2.10 »Naša hiša 470« na Velikem Trnu	31
3.2.11 Kulturno-turistični center	31
3.2.12 Apartmajsko stanovanjski objekt »stara šola«	32
3.2.13 Občinski prostori	32
3.2.14 Knjižnica.....	32
4 PRIMERI PRESTRUKTURIRANIH PRAZNIH ŠOL PO SVETU.....	32
4.1 Statistični podatki za svet	32
4.2 Velika Britanija	34
4.2.1 Statistični podatki	34
4.2.2 Primeri prestrukturiranj praznih šol v Veliki Britaniji	36
4.3 Združene države Amerike	37
4.3.1 Statistični podatki	37
4.3.2 Primeri prestrukturiranj	40
4.4 Japonska	43
4.4.1 Statistični podatki	43
4.4.2 Primeri prestrukturiranj praznih šol na Japonskem.....	51

SKLEP	52
LITERATURA IN VIRI	56
PRILOGA	1

KAZALO SLIK

Slika 1: Vrste sprememb v podjetjih	3
Slika 2: Vrste prestrukturiranj	6
Slika 3: Starostne piramide v Sloveniji leta 1990, 2000 in 2010 ter pričakovane starostne piramide v letih 2020, 2030 in 2040	15
Slika 4: Število živorojenih v letih od 1990 do 2009 v Sloveniji	16
Slika 5: Število osnovnih šol (z rednim in prilagojenim programom) v Sloveniji v letih od 2000 do 2009	17
Slika 6: Število osnovnih šol z rednim osnovnošolskim programom v Sloveniji po regijah v letih od 2000 do 2009	18
Slika 7: Število vpisanih v osnovne šole v Sloveniji v letih od 2000 do 2009	19
Slika 8: Osnovne šole po organizacijski obliki v Sloveniji v letih od 2006 do 2010.....	20
Slika 9: Mladina v Sloveniji, ki je uspešno dokončala osnovno šolo od leta 1991 do leta 2006	20
Slika 10: Število srednjih šol v šolskih letih 2003/2004, 2006/2007, 2008/2009, 2009/2010 in 2010/2011.....	22
Slika 11: Dijaki po vrstah izobraževalnih programov v šolskih letih 2004/2005, 2005/2006 in 2006/2007.....	22
Slika 12: Povprečno število rojenih otrok na žensko, staro od 15 do 49 let v nekaterih državah OECD v letih od 1988 do 2009	34
Slika 13: Povprečno število rojenih otrok na žensko, staro od 15 do 49 let v Veliki Britaniji od leta 1988 do 2009	34
Slika 14: Število presežnih mest v osnovni in srednji šoli v Veliki Britaniji v letih od 1994 do leta 2007	36
Slika 15: Povprečno število rojenih otrok na žensko, staro od 15 do 49 let v ZDA od leta 1970 do 2009	39
Slika 16: Povprečno število otrok na žensko, staro od 15 do 49 let, na Japonskem od leta 1988 do 2009	47
Slika 17: Raziskava iz leta 2006 japonskega ministrstva za šolstvo, kulturo, šport, znanost in tehnologijo kaže trend zmanjševanja vpisa v japonski osnovnih šolah od leta 1950.....	49
Slika 18: Število prebivalcev Japonske in gostota prebivalstva med leti 1920 in 2005.....	51

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število živorojenih v letih od 1990 do 2009 v Sloveniji	16
Tabela 2: Število osnovnih šol (z rednim in prilagojenim programom) v Sloveniji v letih od 2000 do 2009	17
Tabela 3: Število osnovnih šol z rednim osnovnošolskim programom v Sloveniji po regijah v letih od 2000 do 2009	17
Tabela 4: Število vpisanih v osnovne šole v Sloveniji v letih od 2000 do 2009	18
Tabela 5: Osnovne šole po organizacijski obliki v Sloveniji v letih od 2006 do 2010	19
Tabela 6: Število srednjih šol v šolskih letih 2003/2004, 2006/2007, 2008/2009, 2009/2010 in 2010/2011	21
Tabela 7: Povprečna velikost razredov po tipu institucije in stopnji v letu 2007 v državah OECD in partnerskih državah v osnovnošolskem izobraževanju	23
Tabela 8: Povprečna velikost razredov po tipu institucije in stopnji v letu 2007 v državah OECD in partnerskih državah v nižjem srednjem izobraževanju	24
Tabela 9: Stopnja učencev glede na polno redno zaposlene učitelje v osnovnošolskem izobraževanju leta 2007 v državah OECD in partnerskih državah	25
Tabela 10: Povprečno število rojenih otrok na žensko, staro od 15 do 49 let v nekaterih državah OECD (Avstrija, Belgija, Češka, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Italija, Japonska, Norveška, Poljska, Slovenija, Španija, Švica, Velika Britanija in ZDA) v letih od 1988 do 2009	33
Tabela 11: Povprečno število rojenih otrok na žensko, staro od 15 do 49 let v Veliki Britaniji v letih 1989, 1991, 1993, 1995, 1997, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007 in 2009	35
Tabela 12: Število presežnih mest v osnovni in srednji šoli v Veliki Britaniji v letih od 1994 do leta 2007	35
Tabela 13: Razni podatki o japonskem izobraževalnem sistemu za leto 2004 in leto 2005	45
Tabela 14: Število izobraževalnih ustanov na Japonskem leta 2007	45
Tabela 15: Tabela o ustanoviteljih posameznih zavodov na Japonskem	46
Tabela 16: Število izobraževalnih ustanov po vrstah izobraževalne ustanove in številu učencev v letu 2008 na Japonskem	46
Tabela 17: Povprečno število otrok na žensko, staro od 15 do 49 let, na Japonskem od leta 1988 do 2005	48
Tabela 18: Število prebivalcev Japonske in gostota prebivalstva med leti 1920 in 2005 ...	50

UVOD

Ker je rodnost kar nekaj let padala, so se sedaj začela pojavljati vprašanja o načrtovanju šolskega prostora in izrabi le-tega. Pojavil se bo problem, ki se mu v prihodnosti ne bomo mogli izogniti. V Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS ali Slovenija) vsako leto zapremo kar nekaj osnovnih šol, število osnovnošolcev pa se je v desetih letih zmanjšalo za več kot 20.000. Smo v obdobju poznih porok, majhnih družin ter upadanja rodnosti, ki se v zadnjih letih le nekoliko povečuje. Tako so se mnoge skupnosti znašle v situaciji, ko morajo zapreti oziroma prestrukturirati svoje šole.

Cilj magistrske naloge je pridobiti določena spoznanja, dejstva in možnosti, kako uporabiti prazne šole tudi za druge dejavnosti kot le za osnovno dejavnost, za katero so bile namenjene, in to je izobraževanje. Kako bi lahko v praznih učilnicah, telovadnici, avli itd. izvajali tudi kakšno drugo dejavnost razen poučevanja. V nalogi bom tudi predstavila ugotovitve in predvidevanje gibanja problematike praznih osnovnih in srednjih šol, ki bi se morale poslovno prestrukturirati predvsem v smeri iskanja novih trgov ter iskanja novih dejavnosti, ki bi se lahko odvijale v praznih šolskih prostorih.

Cilj naloge je tudi odgovoriti na štiri hipoteze:

1. Glede na število rojstev v Sloveniji lahko v prihodnosti pričakujemo prazne šolske prostore.
2. Izguba šole v okolju pusti določene posledice.
3. Šole se bodo morale same bolj tržno usmerjati (v donosne dejavnosti).
4. Prazni šolski prostori se dajo hitro preoblikovati v prostore za druge dejavnosti.

Namen magistrske naloge je ugotoviti, ali se bo število praznih šol povečevalo tako v mestih kot na podeželju, ter poiskati načine in možnosti za reševanje tovrstne problematike. Zavedanje in reševanje problematike praznih šolskih prostorov bi pripomoglo k zgodnjemu reševanju problematike in hitre rešitve naj bi bile tudi bolj ekonomične. Namen magistrske naloge pa je tudi ugotoviti, kako bi lahko prazne šolske prostore uporabili bolj racionalno za izobraževanje, vzgojo ter ostale dejavnosti, ki bi lahko delovale v specifičnem prostoru šole.

Magistrska naloga temelji na domači in tuji literaturi. Poleg domače sem raziskala tudi problematiko v tujini, kjer se s praznimi šolami ukvarjajo že kar nekaj časa. Pri zbiranju podatkov sem si pomagala tudi z vprašalnikom.

Magistrsko nalogo sem razdelila na tri dele, in sicer na samo pojmovanje prestrukturiranja (pojmi, vzroki, vrste in proces prestrukturiranja), stanje omenjene problematike v Sloveniji ter stanje v tujini (Velika Britanija, Združene države Amerike (v nadaljevanju ZDA ali Amerika), Japonska).

V magistrski nalogi (zlasti pri razlagi pojmov) se razlage nanašajo na gospodarske subjekte. Menim, da se šole (zlasti srednje ter fakultete) borijo za vpis, saj ta ni odvisen od števila lokalnih otrok (kot je pri osnovnih šolah), temveč od atraktivnosti programa, rodnosti, lokacije itd. Zato ocenjujem, da je situacija v podjetjih podobna kot v zavodih. Vsi naj bi se ukvarjali s trženjem za izboljšanje poslovnega rezultata oziroma vpisa dijakov ali študentov.

1 POJMOVANJE PRESTRUKTURIRANJA

1.1 Pojem prestrukturiranje

Strateško spremembo organizacije, ki obsega celovit poslovni sistem, imenujemo prestrukturiranje (Možina, Rozman, Glas, Tavčar, Pučko, Kralj, Ivanko, Lipičnik, Gričar, Tekavčič, Dimovski & Kovač, 2002, str. 852). Če razmere turbulentnega okolja ne ustrezajo strukturi¹ določenega podjetja, je le-to potrebno spremeniti in na novo postaviti. Ta proces prehoda iz obstoječe v novo strukturo, ki omogoča večjo uspešnost in učinkovitost poslovanja, imenujemo prestrukturiranje podjetja.

V procesu strateškega preoblikovanja pa se podjetja srečujejo tudi s številnimi problemi. Njihova odprava je pomembna za uspeh preoblikovanja podjetja in lahko pripeljejo tudi do odpora pri izvajanju samega preoblikovanja podjetja (posebno pri radikalnih spremembah) (Lukežič, 1996, str. 41).

Pojem prestrukturiranja je potrebno ločiti od pojma reinženiring. Osnovni cilj prestrukturiranja je predvsem spremeniti različne strukture podjetja (Dubrovski, 2000, str. 99). Reinženiring je radikalna sprememba poslovnih procesov s pomočjo najnovejše informacijske tehnologije z namenom izboljšanja zmogljivosti (Porter, 1980, str. 113). Studenčnik (2003, str. 7) meni, da reinženiring ne ponuja hitrih, preprostih in nebolečih rešitev. Od zaposlenih naj bi zahteval, da spremenijo način razmišljanja o delu ter spremembo starih konceptov z novimi.

V Sloveniji se pojem **prestrukturiranje** podjetja uporablja z mejnimi stanji v podjetju, kot sta stečaj ali prisilna poravnava. Ravno tako pa se prestrukturiranje podjetja tesno povezuje z likvidnostno krizo v podjetju. Vendar so zgoraj omenjeni pojmi zgolj skrajne situacije v podjetju, ki so mogoče že nenadzorovane. S prestrukturiranjem podjetja pa se lahko takšnim situacijam izognemo. Dejstvo je, da so bile pri prestrukturiranju metode postopnega spreminjanja zanemarjene in podcenjene.

Cilj prestrukturiranja določene pravne osebe je, ne samo dolgoročno preživetje, temveč tudi povečevanje vrednosti podjetja.

¹ **Struktura** je celota, ki jo sestavljajo medsebojno povezani in odvisni elementi ter je nujen predpogoj za delovanje podjetja; v primerjavi s procesi je statična (Dubrovski, 2000, str. 98).

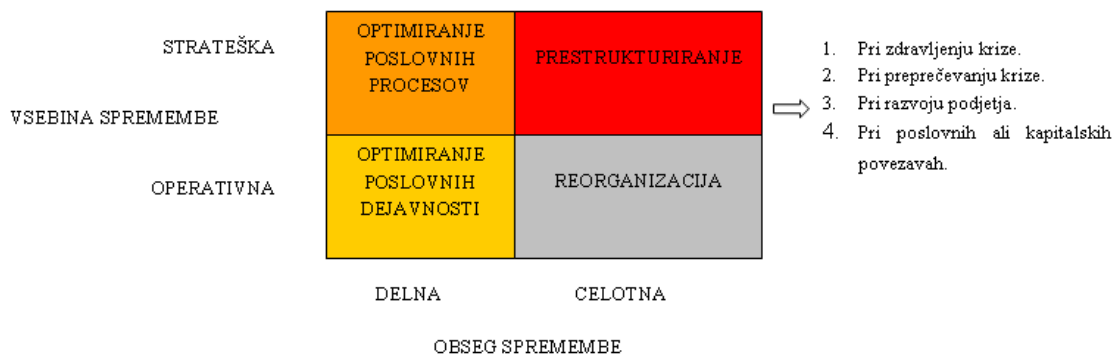
Babič (2002, str. 5) je mnenja, da je bistvo preobrazbe trajno izboljšati učinkovitost in uspešnost podjetja. S preobrazbo skušamo omogočiti, da podjetje bolj učinkovito in uspešno pridobiva in ohranja konkurenčne prednosti kot v preteklosti.

Prestrukturiranje je posebna oblika spremembe, ki je predvidoma nepredviden in pogosto vsiljen proces prilagajanja podjetja zahtevam, ki jih nalaga gospodarsko okolje z namenom, da ponovno postane konkurenčno (Cottigny, 2006).

Poznamo različne ravni prestrukturiranja (medsektorsko prestrukturiranje, prestrukturiranje v samem sektorju ter prestrukturiranje na ravni podjetja. Poznamo pa tudi različne vrste prestrukturiranja: sprememba proizvodnega procesa, zunanje izvajanje, premestitev, zaprtje objektov, zmanjšanje števila zaposlenih, združitve, odkup itd. (Evropski parlament, točka F).

Prestrukturiranje je strategija, s pomočjo katere podjetje dosega spremembo v svojih programih ali v svoji finančni strukturi. Prestrukturiranja se pogosto poslužujejo podjetja zaradi sprememb v njihovem eksternem in internem okolju (Malenković, b.l.).

Slika 1: Vrste sprememb v podjetjih

Vir: S. Možina et al., Management – nova znanja za uspeh, 2002, str. 851.

1.2 Vzroki za prestrukturiranje

Babič (2002, str. 5) meni, da pobude prihajajo predvsem s strani lastnikov, managementa, zaposlenih in javnosti. Ravno tako pa je pobuda tudi v spremembah v okolju in interesih vplivnih udeležencev. Zaradi spremenjenih smotrov in pogojev se je podjetje prisiljeno preoblikovati.

Prestrukturiranje je tudi ena od revolucionarnih metod spreminjanja in načinov doseganja prenove podjetja, kjer gre za korenite spremembe.

Strukturo podjetja tvorijo tako različna področja delovanja podjetja (programi, funkcije),

različne dejavnosti ali organizacijske enote (sektorji, oddelki, divizije).

Možno je opredeliti vsaj šest kategorij struktur, kjer določena struktura ne ustreza razmeram, ki jih zahteva okolje, ki je spremenjeno.

Tako poznamo (Dubrovski, 2004, str. 222):

- fizične strukture (lokacija, ureditev, delovni pogoji ...),
- tehnološke strukture (oprema, procesi),
- organizacijske strukture (razdelitev odgovornosti in nalog, informacijske ter koordinacijske sisteme),
- računovodske strukture (stanje sredstev in virov),
- demografske strukture (značilnosti zaposlenih) in
- mentalne strukture (prevladujoča miselnost v podjetju).

1.3 Vrste prestrukturiranj

Poznamo tudi:

- **poslovno prestrukturiranje** (inovacije izdelkov, razvoj novih trgov itd.) in
- **finančno prestrukturiranje podjetja** (odprodaja poslovno nepotrebnih sredstev, dokapitalizacija, zadolževanje itd.).

Ravno tako pa ločimo tudi:

- **krizno in**
- **nekrizno prestrukturiranje podjetja.**

Babič (2002, str. 16) meni, da je za podjetje potrebno izbrati primeren način preobrazbe. Management se zavzema za uvajanje sprememb v podjetje zaradi uspešnega doseganja določenih ciljev. Ti cilji pa so odvisni od okolja, obnašanja okolja ter zmožnosti za izvajanje sprememb. Vsi zgoraj omenjeni dejavniki vplivajo na izbiro med naknadnim (reaktivnim) ali pobudnim (proaktivnim) delovanjem, spreminjanje preko prelomov (trdi način) ali prehodov (mehki način) in glede na to, ali kaže spremembe, ki naj bi prinesle kratkoročne ali dolgoročne spremembe.

Lowenthal (1994, str. 9–11) loči tudi med dvema vrstama spreminjanja podjetja:

- **reaktivno in**
- **proaktivno spreminjanje.**

Reaktivno delovanje (odzivanje) je značilno za podjetja, ki zaradi drugačnih interesov udeležencev oziroma omejenih sposobnosti ne uspejo pravočasno zaznati sprememb, ki

lahko za podjetja pomenijo priložnost oziroma nevarnost, da bi se nanje pripravile. Zaradi vse bolj spremenljivega in dinamičnega okolja se tudi uspešna podjetja uspejo le odzivati in ne vnaprej pripraviti na spremembe.

Proaktivno delovanje je predhodno vplivanje na osnovi pričakovanih sprememb v okolju. Na ta način skuša management zmanjšati riziko, katerim je določeno podjetje izpostavljeno. Praviloma se vsako podjetje želi pripraviti na nevarnosti in priložnosti v nepredvidljivem okolju.

Od časa uvajanja sprememb pa je odvisno, ali bo podjetje sposobno spremembe v okolju izkoristiti kot priložnost za izboljšanje svoje konkurenčne prednosti ali pa bodo spremembe slabo vplivale na konkurenčnost podjetja. Tako iz notranjih prednosti in slabosti izvirajo proaktivne dejavnosti, iz zunanjih izzivov in nevarnosti pa reaktivne. Podjetje, ki se želi ohraniti ali vzdrževati konkurenčno prednost, mora delovati proaktivno in uvajati spremembe.

Trdo ali mehko spreminjanje. Pri trdem spreminjanju (Tavčar, 2002, str. 73) se spremembe dogajajo hitreje, kot jih podjetje lahko spremlja, zato so izidi povezani z večjim tveganjem, da ne uspejo. Pritisk pobudnikov se najprej začne s prepričevanjem, da bi ostali udeleženci spoznali nujnost in potrebnost sprememb in pri tem uporabijo različne taktike vplivanja, ki so lahko etično vprašljive. Pri idealnem mehkem spreminjanju pa se smer sprememb sklada s pričakovanji in interesi udeležencev, kar omogoča potem lažje spreminjanje.

Roland (1996, str. 13) loči tudi:

- **defenzivno in**
- **ofenzivno prestrukturiranje podjetij.**

Pri defenzivnem prestrukturiranju se podjetje z racionalizacijo, zmanjševanjem zmogljivosti in zaposlovanjem, ukinjanjem nedonosnih programov in podobnimi ukrepi prilagaja spremenjenim tržnim in drugim pogojem v okviru danih možnosti.

Za defenzivno fazo so značilni hitri ukrepi, ki naj bi imeli namen stabilizirati krizne razmere in so zato osredotočeni na finančno stabiliziranje in zagotavljanje likvidnosti poslovanja. Zato gre v prvi fazi za opuščanje nerentabilnih dejavnosti in odpuščanje zaposlenih. To omogoča kratkoročno preživetje podjetja. Po prvi fazi pa je potrebna strateška faza (t.i. ofenzivno prestrukturiranje).

Pri **ofenzivnem prestrukturiranju** pa podjetje išče nove priložnosti in trge z novimi investicijami in programi, s povečanjem zmogljivosti in zaposlenosti.

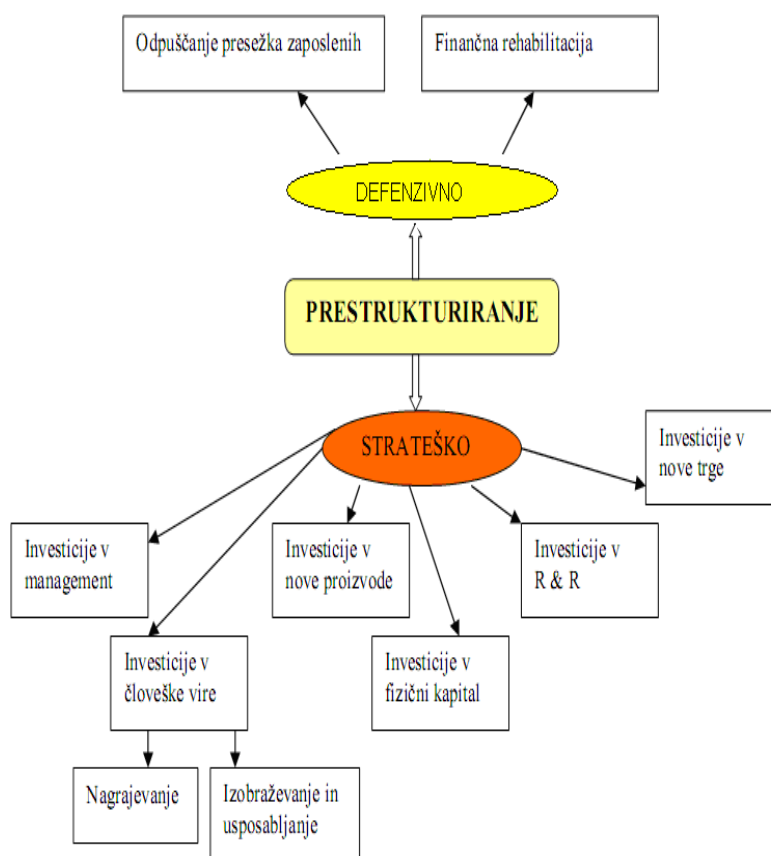
Tranzijsko prestrukturiranje je proces, kjer gredo podjetja najprej skozi defenzivno prestrukturiranje in šele kasneje se lotijo ofenzivnega prestrukturiranja na novi osnovi, ki obsega poleg reorganizacije človeških virov tudi naložbe v management, raziskave in razvoj, nove proizvode ali storitve in nove trge ter fizični kapital.

Strateško prestrukturiranje naj bi pripomoglo k povečanju prihodkov, zato je potrebno najprej izvesti finančno prestrukturiranje, saj so podjetja običajno prezadolžena.

Finančno prestrukturiranje poteka tako, da del obveznosti poplačajo, del odpišejo, del spremenijo v dolgoročne obveznosti, nekaj obveznosti spremenijo v lastniški kapital, ki spremeni sestavo kapitala in povzroči izredne prihodke, ki pa se pokažejo kot izboljšana donosnost (Berk, 2004, str. 55).

Prašnikar et al. (1999, str. 254) loči defenzivno in strateško prestrukturiranje. Pri defenzivnem navaja odpuščanje presežka zaposlenih ter finančno rehabilitacijo. Pri strateškem prestrukturiranju pa naj bi se podjetje poslužilo investicij v management ter človeške vire (nagrajevanje, izobraževanje in usposabljanje), investicije v nove proizvode, v fizični kapital, v raziskave in razvoj ter vlaganja za prodor na nove trge.

Slika 2: Vrste prestrukturiranj

Vir: J. Prašnikar et al., *Popraviteljsko obnašanje slovenskih podjetij*, 1999, str. 254.

Če je šlo podjetju slabo že pred finančnim prestrukturiranjem (na primer dodatni krediti), je omenjeno dejanje neuspešno. Poleg finančnega prestrukturiranja naj bi podjetje izvedlo tudi prestrukturiranje kadrov in programov.

Poznamo naslednja področja prestrukturiranja (Dubrovski, 2000, str. 106–125):

1. **Programsko-tržno prestrukturiranje**, ki predstavlja prehod iz stare kombinacije izdelkov/storitev in tržišč na novo za doseganje večje donosnosti in učinkovitosti s pomočjo marketinškega pristopa.
2. **Razvojno in tehnološko prestrukturiranje** pomeni prehod iz obstoječe na novo strukturo, ki naj bi bila usmerjena v hitrejši tržni razvoj, večjo učinkovitost delovanja in uporabo tehnološke opreme.
3. **Proizvodno/storitveno prestrukturiranje** pomeni postavitve takšne strukture, ki bo najbolj učinkovita za izdelavo izbranih izdelkov/storitev.
4. **Kadrovsko in organizacijsko prestrukturiranje** pomeni postavitve nove strukture, ki se nanaša na zaposlene kot celoto ali na posamezne dele v podjetju. Namen je postaviti takšno kadrovske strukturo, ki bo omogočala čim lažje doseganje zastavljenih ciljev.
5. **Informacijsko prestrukturiranje** pa je podpora za izvedbo prestrukturiranja na ostalih področjih.
6. **Finančno prestrukturiranje** pomeni prestrukturiranje finančnih virov z namenom znižanja stroškov uporabe tujih virov na nižjo raven ob povečanju deleža lastnih virov.

1.4 Proces prestrukturiranja

Pomembna pravila pri prestrukturiranju so, da (Dubrovski, 2004, str. 222):

- poteka večpodročno (sprememba na enem področju zahteva spremembo še na drugih področjih);
- izhaja iz opredeljenih temeljnih strategij podjetja;
- običajno se prične pri programsko-tržnih strukturah;
- vsebuje elemente metod revolucijskega spreminjanja.

V sam proces prestrukturiranja naj bi bili vključeni tudi zaposleni, poslovni partnerji, regija itd., ki lahko s svojim medsebojnim sodelovanjem uskladijo svoje vloge ter združijo vse moči pri predvidevanju in obvladovanju sprememb in postopkov prestrukturiranja.

Umek (2004, str. 8) je mnenja, da prenova organizacije ali ustanavljanje nove ne more biti uspešno, če za spremembe ne spremenimo odnos in usmerjenost vseh zaposlenih, kajti ti so nosilci sprememb s svojimi navadami in procesi.

Komisija Evropskih skupnosti je ustanovila Forum za prestrukturiranje. Tako je financirala različne raziskave ter podprla Delovni program evropskih socialnih partnerjev. Tako se s

procesom prestrukturiranja soočimo na bolj enostaven način in z večjim uspehom (Komisija Evropskih skupnosti v Sezname dejavnosti in ukrepov v procesu prestrukturiranja, 2009, str. 3).

Pri prestrukturiranju je pomemben čas in prostor – več časa je na voljo, bolj je lahko vodljiv in predvidljiv proces prestrukturiranja.

Ločimo dva pristopa (Komisija Evropskih skupnosti v Sezname dejavnosti in ukrepov v procesu prestrukturiranja, 2009, str. 4):

- **Ex ante pristop:** Pristop, kjer so strategije, prakse in ukrepi predhodno oblikovani in podjetjem ter zaposlenim omogočijo prilagajanje na interne in eksterne šoke in spremembe.
- **Zdravilni oziroma ex post pristop** – Pristop, kjer se prestrukturiranje izvede na čim boljši način zaradi omilitve negativnih socialnih vplivov. Pri tem pristopu se delavce, organizacije, delovne procese ter lokalni trg dela pripravi na posledice procesa prestrukturiranja v teku.

Pri procesu prestrukturiranja je zaželeno, da aktivno sodelujejo vsi akterji pri predvidevanju in obvladovanju sprememb (zaželeni pa so tudi zunanji akterji izven podjetja, kot je lokalna uprava).

Pri prestrukturiranju je treba upoštevati (Komisija Evropskih skupnosti v Sezname dejavnosti in ukrepov v procesu prestrukturiranja, 2009, str. 4):

1. **Zaposlene** – predvidevanje usposabljanja zaposlenih za povečanje zaposljivosti na trgu dela oziroma na določenem delovnem mestu.
2. **Socialne partnerje** – kolektivno pogajanje zaradi predvidevanja in obvladovanja sprememb na ravni podjetij in panog. Socialni partnerji odigrajo pomembno vlogo pri sprejemanju javnosti glede prestrukturiranja podjetja.
3. **Nacionalne in regionalne oblasti** – s pomočjo določenih dejavnosti lahko pomagajo ljudem in podjetjem pri prestrukturiranju (ponudijo hitre rešitve, uskladijo dejavnosti itd.)

Poznamo tri pogoste strategije prestrukturiranja (Malenković, b.l.):

- zmanjševanje števila zaposlenih (*angl. Downsizing*),
- zmanjševanje obsega dejavnosti (*angl. Downscoping*) in
- prevzem z vzvodom (*angl. Leveraged Buyouts*, v nadaljevanju kratica LBO).

Pogosto znamenje upadanja dejavnosti podjetja je zmanjševanje števila zaposlenih, ki pa se dandanes smatra kot legitimna strategija prestrukturiranja ter sodi v proaktivno strategijo.

Ravno tako se podjetja poslužujejo tudi zmanjševanja obsega dejavnosti, ki pa ima na okolje bolj pozitiven efekt kot zmanjševanje števila zaposlenih. Med zmanjševanje obsega dejavnosti spada dezinvestiranje, *spin-off*² procesi oziroma druge metode, ki so osredotočene na eliminiranje programov, ki niso povezani z osrednjo dejavnostjo podjetja (angl. *core businesses*). Pogosto podjetje kombinira tako strategijo zmanjševanja obsega dejavnosti s strategijo zmanjševanja števila zaposlenih. Strategija zmanjševanja obsega dejavnosti je bolj pogosta strategija prestrukturiranja v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA). V Evropi, Južni Ameriki ter Aziji pa je bolj pogosto oblikovanje konglomeratov. Zmanjševanje obsega dejavnosti kot strategija pridobiva pomen, saj podjetja v času globalizacije sili v specializacijo in s tem v večjo konkurenčnost.

Angl. Leveraged Buyouts (v nadaljevanju LBO), je posebna oblika strategije prestrukturiranja, ki se uporablja z namenom popravljanja napak, storjenih s strani managementa, ali pa zato, ker je obstoječi management sprejemal odločitve s primarnim namenom obrambe svojih interesov namesto interesov lastnikov.

LBO transakcije so posebne oblike prevzema podjetja ali delov podjetja s strani manjše skupine oseb ob visokem deležu kreditnih oblik financiranja (dolžniški kapital). Običajno tako prevzeto podjetje postane novo samostojno podjetje. Kupec je navadno obstoječi management podjetja (*angl. Management Buyout*, v nadaljevanju kratica MBO) ali kdo drug (LBO).

LBO transakcije imajo običajno tri faze:

1. odkup podjetja s strani nove lastniške strukture;
2. prestrukturiranje podjetja na podlagi programa, ki ga sprejme nov management;
3. po treh letih se pokaže uspešnost izvedbe prestrukturiranja oziroma stečaj podjetja.

Juričič (2004, str. 10) meni, da zaradi prestrukturiranja podjetij v krizi nastanejo stroški, ki so nujno potrebni za reševanje podjetja v krizi. Te »krizne« stroške delimo na:

1. eksplicitne in
2. implicitne.

Eksplicitni³ stroški zajemajo vse stroške, ki dodatno nastanejo zaradi prestrukturiranja podjetja, oziroma vse nepotrebne odtokove finančnih sredstev, ki jih podjetje namenja za plačevanje storitev vsem, ki so poleg podjetja in upnikov udeleženi pri reševanju podjetja.

² *Spin-off* podjetje – podjetje, ki ga ustanovi posameznik ali skupina posameznikov, ki so zapustili matično ustanovo oziroma podjetje in ustanovili novo podjetje znotraj iste panoge – stroke (Valas, Pečarič & Maček, 2008, str. 2).

³ ekspliciten -tna -o prid. (i) knjiž. jasen, nedvoumen, pojasnjen (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, b.l.).

Implicitni⁴ stroški pa so stroški, ki predstavljajo zamujene priložnosti zaradi dejstva, da podjetje ne more poslovati v normalnih razmerah.

Zaverl (2006, str. 44) je v svojem diplomskem delu (Strategija prestrukturiranja podjetja RTH, d.o.o.) ugotovila, da je proces prestrukturiranja je izredno zapleten in kompleksen in je povezan s kadrovsko in socialno problematiko, z nepremičninami in premičninami, s kapitalom, s finančnimi sredstvi itd. Ugotovila je tudi, da je za kvalitetno prestrukturiranje potrebno dolgo časa, kar je razvidno iz načrtovanih in realiziranih nalog, ki naj bi potekale po fazah. Samo prestrukturiranje podjetja pa naj bi vodilo k nujnemu redefiniranju strategij podjetja in strateškemu preobratu podjetja (znižanje števila zaposlenih, znižanje vseh stroškov itd.).

2 PRESTRUKTURIRANJE ŠOLSTVA

Prestrukturiranje šolstva ni isto kot reforma, saj je slednja opredeljena kot strukturirana sprememba z jasnimi cilji in metodami. Prestrukturiranje pa naj bi imelo cilje in sredstva bolj negotove (Leithwood, Jantzi & Steinbach, 1998, str. 30).

Izhodišča za prestrukturiranje naj bi bila v zahtevah po večji učinkovitosti, nižjih stroških in boljši konkurenčnosti. Šole naj bi se pri prestrukturiranju soočale z izzivi glede sprememb vodstvene strukture, dopuščanju večjega vpliva skupnosti, jasnejšimi standardi, drugačnimi pristopi pri poučevanju (Leithwood et al., 1998, str. 30).

Zakaj je potrebno prestrukturiranje šol? Prestrukturiranje šol je potrebno zaradi prevelikih stroškov delovanja majhnih šol, katerih vpis je po navadi tudi iz leta v leto vprašljiv. Šole se zato poleg osnovne dejavnosti borijo tudi za pridobivanje sredstev iz tržne dejavnosti. Veliko šol (predvsem enot) se je zaprlo zaradi premajhnega vpisa učencev. Zniževanja stroškov se ministrstvo loteva z združevanjem različnih šol v centre, kjer določeni stroški odpadejo oziroma se ustrezno zmanjšajo. Zaradi določenih fiksnih stroškov se dela ekonomska škoda, če so deli ali celotni šolski objekti prazni oziroma neizrabljeni.

2.1 Centralizacija oziroma decentralizacija šolstva

V centraliziranem sistemu država ohrani managersko vlogo, ki je pogosto povezana z dodeljevanjem sredstev vsem šolam (Leithwood et al., 1998, str. 44). Tako država prevzame vlogo »managerja šol«.

Centralizacija se zdi po eni strani cenejša možnost, saj sredstva nadzira in dodeljuje center.

⁴ impliciten -tna -o prid. (i) knjiž. ki je vsebovan, pa ne določno izražen (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, b.l.).

Medtem ko pri decentralizaciji šole dobijo sredstva in denar, vendar je vsota enaka oziroma manjša od tiste, ki so jo prejele v centraliziranem sistemu. Finance pa naj bi bile bistven del prestrukturiranja in uresničevanja decentralističnih teženj.

Prednost decentraliziranega sistema je tudi v večji neodvisnosti in v svobodi odločanja. Kot pravi Bilton (2007, str. 56) pa naj bi bila kreativnost (poleg znanja) pomemben element ustvarjanja novih rešitev in naprednejših storitev.

Lipičnik (2002, str. 207) pravi, da ima sodobno okolje podjetja zahtevno, muhasto in nepredvidljivo tržišče kupcev. Po drugi strani pa se podjetje sooča s pravo eksplozijo inovacij, predvsem na področju izdelkov, storitev in tehnologij. In takšne »življenjske razmere« naj bi zahtevale podjetje, ki bo sposobno preživeti. Ta podjetja temeljijo na ljudeh, na zaupanju vanje, pa zato na avtonomiji in decentralizaciji.

(Lubienski, 2006, str. 13) v svoji razpravi govori o padcu centraliziranih sistemov, planski ekonomiji in o prodoru tržne paradigme, ki se širi v današnjem času v vse pore družbenega življenja.

Šole naj bi v trdem in centraliziranem sistemu imele več priložnosti za dolgoročno strateško razmišljanje kot šole v decentraliziranem sistemu, ker naj se jim ne bi bilo treba toliko odzivati in pogajati v lokalnem okolju. Upoštevale naj bi agendo, ki jo ščiti in oblikuje toga in počasna vlada (Leithwood et al., 1998, str. 44).

V obdobju prestrukturiranja šolstva so negotovi tako cilji kot sredstva, vendar vpliv in prava usmerjenost lahko šole vodita v prihodnost.

Trnavčevičeva (2002, str. 19) meni, da upadanje rojstev, spreminjanje demografske slike, spremembe v šolskem polju in sprejete nove zakonodaje leta 1996 ter Bele knjige o vzgoji in izobraževanju ter to, da imajo starši pri vpisu otrok prosto izbiro, vodi k tržnemu ravnanju šol.

Po mnenju Snoja v knjigi Ko država šepeta (2007, str. 73) je marketinška kultura v osnovnih in srednjih šolah v Sloveniji redek vir, ker naj bi imele status nepridobitnih organizacij, zaradi njihovega poslanstva, temeljnih ciljev in značilnosti njihovega delovanja ter proračunskega financiranja, do nedavnega pa naj bi imeli tudi stalen priliv učencev in dijakov, ki je tem šolam zagotavljal nekakšno lokalno monopolno situacijo. Vendar se trg osnovnih in srednjih šol vse bolj približuje trgu pridobitnih dejavnosti. Zato imajo šole težko, zavestno nalogo za sistematično spreminjanje lastne kulture v smeri odprte, marketinške kulture, ki naj bi jim zagotavljala dolgoročno preživetje in razvoj.

2.2 Šola in marketing

Trnavčevič (2007, str. 16) meni, da besedo trg slovenski šolski sistem ni poznal do konca 20. stoletja in ga niti ni imel v svojem besednjaku. Tako so globalizacijski, internacionalizacijske in mednarodne primerjave sistemov, uspešnosti itd. vplivale na primerjave šolskih sistemov v praksi in zakonodaji, ki šole vse bolj postavlja na trg. Ekonomski razvoj tako spodbuja razvoj tovrstnega trga.

Šprajc in Potočnik (2010, str. 1) ugotavljata, da so marketing in dejavnosti šol vse bolj povezani in naj bi delovali usklajeno. V preteklosti naj bi šola gradila svoje delo na zagotovljenem številu vpisa učencev. V zadnjih letih pa število učencev upada, zato je potreba po marketinški dejavnosti in ciljnem načrtovanju postala nuja.

Neprihoditne organizacije pridobivajo pomemben del sredstev s prodajo dobrin in storitev iz svoje dejavnosti. Poznamo dve glavni obliki (Tavčar, 2005, str. 36):

1. Prispevki uporabnikov: šolnine, vstopnine, prispevki za oskrbe itd., ki krijejo vse ali del stroškov za izvajanje dejavnosti.
2. Prava prodaja: Organizacija skuša oblikovati in prodati posebej oblikovane izdelke in storitve za posamezne segmente kupcev s ciljem po čim večjem dobičku.

Tavčar (2005, str. 37) meni, da se je proces komercializacije za neprofitne organizacije začel v osemdesetih letih prejšnjega stoletja v anglosaških deželah (ZDA, Velika Britanija, Avstralija). Komercializacija vnaša v neprihoditni sektor tržna razmerja.

Razlika med prihoditnimi in neprihoditnimi organizacijami je v načinu uporabe rezultatov gospodarjenja. V prihoditnih organizacijah se o razdelitvi dobička odločajo lastniki, neprihoditne organizacije pa porabijo dobiček za lastno delovanje (Tavčar, 2005, str. 243).

Trunk in Tavčar (1998, str. 3) pa sta mnenja, da je dober razločevalec med profitnimi in neprofitnimi organizacijami tudi cilj oziroma namen, zaradi katerega je bila organizacija ustanovljena. Neprofitne organizacije naj bi delovale v javnem interesu in je njihov namen trajno zagotavljati storitve in dobrine za uspešno delovanje družbe kot celote, njenih podsistemov in posameznega človeka in niso bile ustanovljene zaradi ustvarjanja dobička.

Javne službe naj bi temeljile na javni potrebi, ki pa ne zadovoljuje zgolj posameznika, ampak celotno prebivalstvo. Zaradi pomena in obveznosti prerašča v oblastno funkcijo oziroma v javno službo. Oblast, čeprav preda izvajanje javne službe javni ali zasebni osebi, ohrani odgovornost za obseg, vrsto in pravilnost za izvajanje javne službe (Bohinc, 2005, str. 37).

Kolarič (2003, str. 33) predstavlja razvoj neprihoditnih organizacij kot tesen splet treh

procesov, in sicer profesionalizacije, etatizacije⁵, komercializacije, pri čemer naj bi bila zadnja dva osnova prvega. Pomembno dejstvo pa je, da organizacije ne morejo procesa izbirati povsem avtonomno.

Glas (1991, str. 5) je mnenja, da je notranje podjetništvo v podjetju nujno, saj pomeni razvoj konkurenčnih prednosti in preživetje podjetja. Hkrati pa je proces spreminjanja uspešnejši, če so ljudje predani procesu in spremembe sami strastno zagovarjajo (Kotter & Cohen, 2002, str. 161). Prav tako zagovarjata nova znanja tudi Goldratt in Cox, ki menita, da je potrebno iskati nova znanja zato, da svet izboljšamo, da naredimo življenje polnejše.

Milič (2003, str. 77), meni, da so številni avtorji že ugotovili, da živimo v dobi, v kateri podjetništvo pridobiva na pomenu. Dandanes razmere zahtevajo neprestano inovativnost in prilagodljivost. Tako podjetniško ravnanje pa ne najdemo samo v malih podjetjih, ampak je vse bolj cenjeno tudi v velikih podjetjih, poznano pod imenom notranje podjetništvo.

2.3 Formalne in neformalne skupine v izobraževanju

Koren (2006, str. 31) meni, da ima šola, ki naj bi bila marketinško usmerjena, celo vrsto možnosti za povezavo z okoljem (formalna in neformalna združenja).

Tako v šolah obstajajo **formalne skupine ljudi**, na primer šolski svet, starševski svet itd. Ravno tako šole oblikujejo neformalna razmerja med ljudmi in tako bi si vsaka šola morala prizadevati povečati neformalne stike v obliki družabnih dogodkov, prostovoljnega dela itd.

Poznamo pa tudi **neformalna združenja, kot so partnerstva in zveze**, ki vključujejo ljudi iz različnih skupin, ki si delijo skupne veščine in interese, ki jim vzajemno koristijo (Hargreaves & Fullan, 1998, str. 65).

Med formalna združenja spadajo tudi nekatere **mreže**, na primer društvo ravnateljev, društvo učiteljev nemškega jezika itd. Pučko (2003, str. 7) meni, da so formalne organizacijske strukture tiste, ki so postavljene zavestno in namerno v združbi. Mreženje učiteljev ter drugih nepedagoških članov omogoča izmenjavo zamisli, izkušenj, podporo itd.

3 STANJE V SLOVENIJI

3.1 Statistični podatki v Sloveniji

Čelik (2006) se sprašuje, kaj bomo storili s tistimi šolskimi objekti, ki so prazni in kako

⁵ etatizacija -e ž (a) podredivet česa absolutni državni oblasti: etatizacija družbenih dejavnosti // uvedba, uvajanje etatizma: etatizacija in birokratizacija družbe (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, b.l.).

bomo ravnali s šolami, v katerih se vpis otrok manjša in razredi ostajajo prazni. Potrebna bo strategija, kako smiselno uporabljati prazne prostore v dobro družbe, saj so jih zgradili davkoplačevalci s svojim denarjem z namenom vzgojiti nove generacije odgovornih in sposobnih državljanov. Prav ta nova generacija pa bo soočena s problemom nove rabe šolskih površin, ki bi jih bilo mogoče uporabiti za različne namene: otroško varstvo, za nevladne organizacije, ki izvajajo programe pomembne za lokalno skupnost, podjetniške inkubatorje, javne športne parke itd.

Šlebinger in ostale avtorice (2006, str. 74) izhajajo iz podatkov Statističnega urada RS (v nadaljevanju SURS) 2004, da demografski trendi kažejo, da bodo lahko rojeni v letu 2002 dočakali 72,7 let (moški) oziroma 80,5 let (ženske). Do leta 2020 naj bi delež aktivnega prebivalstva upadel za 3,5 %. Delež neaktivnega prebivalstva pa bi narasel za 8,8 %. V letu 2020 naj bi bilo v naši državi 19 % ljudi starejših od 65 let, 64,7 % starih med 15 in 64 let ter 16,3 % mlajših od 15 let (SURS, 2005). Iz omenjenega vidimo, da se prebivalstvo v Sloveniji stara.

Vlada RS se omenjene problematike zaveda ter je sprejela dva strateška dokumenta, in sicer:

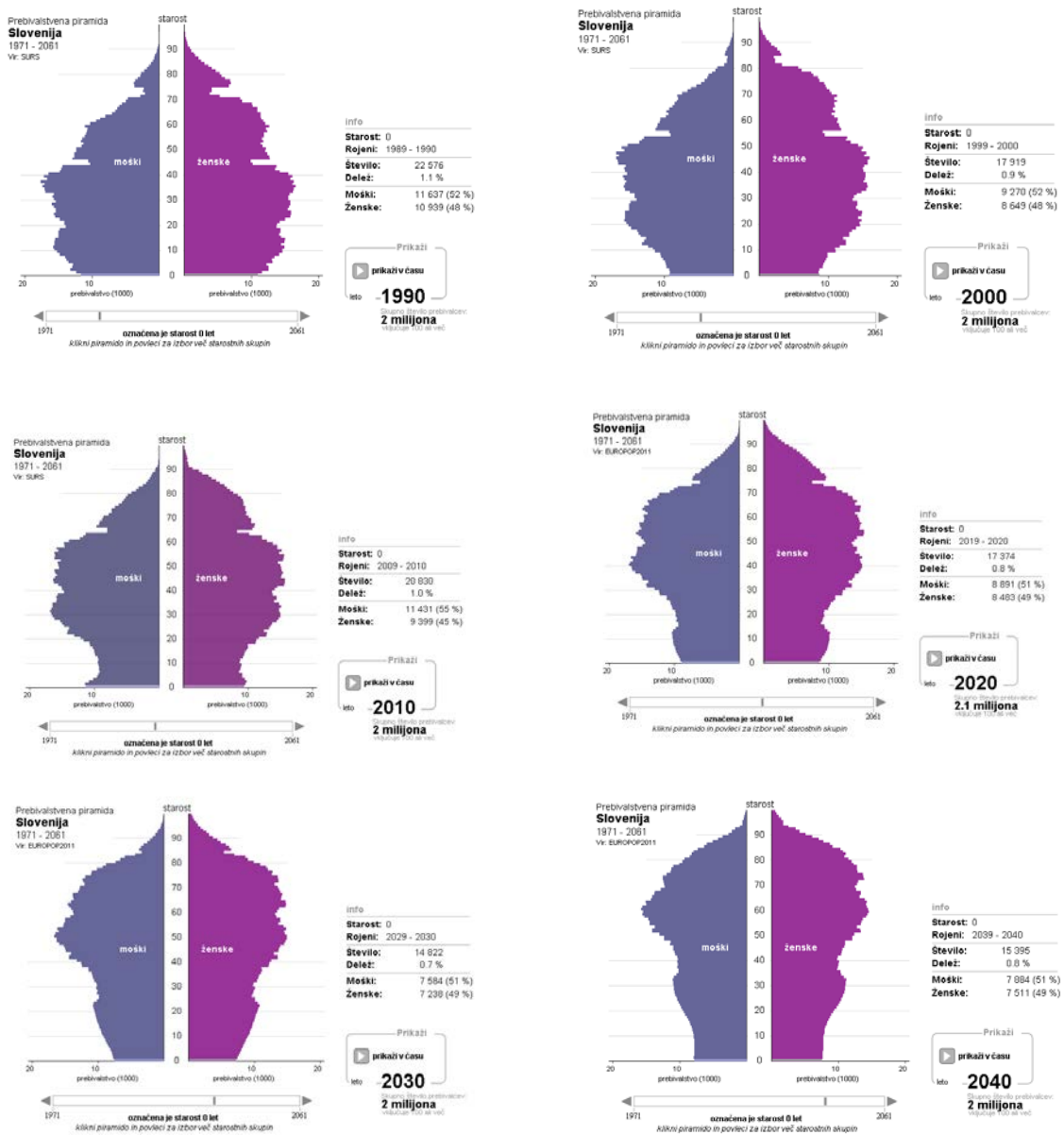
- Strategija razvoja Slovenije 2006–2013 (Vlada RS 2005) in
- Strategija Evropa 2020 (Urad Vlade RS za komuniciranje).

Z omenjenimi strategijami naj bi se izpostavljali nacionalni cilji, ki temeljijo na možnosti vsakega človeka za dolgo, zdravo in aktivno življenje z vlaganji v učenje, izobrazbo, zdravje, kulturo, bivalne pogoje in ostale vire za uresničenje osebnih potencialov. S strategijo Evropa 2020 pa naj bi povečali uspešnost na področju izobraževanja, raziskav in inovacije ter na področju digitalne družbe.

Kot smo dejali, se Slovenija kot tudi celotna Evropa srečuje s staranjem prebivalstva (delež prebivalcev nad 65 let se povečuje). Podatki gibanja prebivalstva po Eurostatu kažejo, da se bo v Sloveniji do leta 2050 delež starejših povečal iz 15 % (v letu 2004) na 31,2 %. Koeficient je razmerje med starostnim razredom nad 65 let in starostnim razredom od 15 do 65 let ter odraža število starih ljudi na 100 ljudi v starostnem razredu med 15 – 65 let. To pomeni, da bodo aktivni prebivalci vedno bolj obremenjeni z vzdrževanjem starejšega, odvisnega prebivalstva.

Iz Slike 3, ki prikazuje starostne piramide 1990, 2000 in 2010 ter pričakovane starostne piramide v Sloveniji leta 2020, 2030 in 2040, lahko razberemo, da se prebivalstvo čedalje bolj stara. Razberemo lahko tudi, da se pričakuje ponovno zmanjšanje rojenih otrok, kar pomeni manjši vpis v šole ter več praznih šol.

Slika 3: Starostne piramide v Sloveniji leta 1990, 2000 in 2010 ter pričakovane starostne piramide v letih 2020, 2030 in 2040

Vir: Statistični urad RS, Prebivalstvena piramida, Slovenija, 2009.

Po predlogu avtoric Pušnik, Šlebinger in Bradač, bi morali v Sloveniji uveljaviti splošno sprejeto strategijo t.i. aktivnega staranja, ki pa zahteva temeljito reformo na področjih socialnega varstva, obdavčitve, upokojevanja, usposabljanja in izobraževanja, delovnih pogojev in, nenazadnje, nege in varstva (Ovin & Jagrič, 2006, str. 5). Pri reševanju problemov na omenjenih področjih pa bi si lahko prostorsko pomagali tudi s praznimi šolskimi prostori.

Iz Tabele 1, ki prikazuje število živorojenih v letih od 1990 do 2009 v Sloveniji, se lahko razbere, da je bilo leta 1990 v Sloveniji rojenih 22.368 živorojenih otrok. Število otrok je bolj ali manj padalo do leta 2003 (z izjemo leta 2000, ko je bil rahel porast otrok), ko je

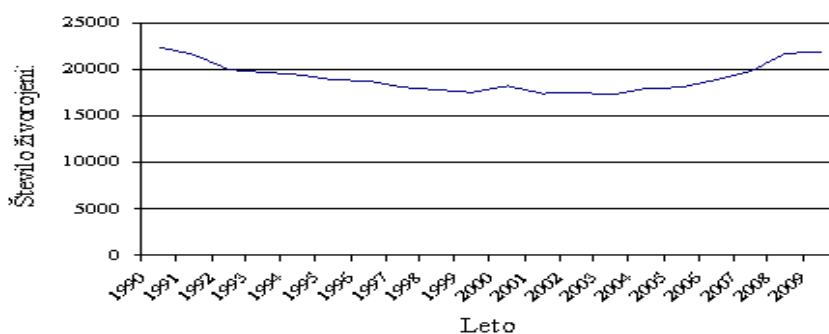
bilo rojenih samo še 17.321 otrok, kar je za 5.047 otrok manj kot v letu 1990. Po letu 2003 pa je začela rodnost naraščati in tako dosegla leta 2006 18.932 živorojenih otrok, leta 2007 19.823, leta 2008 21.817 in leta 2009 21.856. V letu 2010 je bilo število živorojenih otrok 21.687. Iz podatkov vidimo, da število živorojenih otrok še vedno ni dosegla ravni rojstev iz leta 1990. Razlika med letom 1990 in letom 2010 je 681 živorojenih otrok. Kot opazamo se število živorojenih tekom let narašča, a glede na pričakovanja Statističnega urada RS bo število rojstev kmalu začelo padati.

Tabela 1: Število živorojenih v letih od 1990 do 2009 v Sloveniji

Leto	Živorojeni
1990	22.368
1991	21.583
1992	19.982
1993	19.793
1994	19.463
1995	18.980
1996	18.788
1997	18.165
1998	17.856
1999	17.533
2000	18.180
2001	17.477
2002	17.501
2003	17.321
2004	17.961
2005	18.157
2006	18.932
2007	19.823
2008	21.817
2009	21.856
2010	21.687

Vir: Statistični urad RS, Osnovni podatki o rojenih, Slovenija, letno, 2011.

Slika 4: Število živorojenih v letih od 1990 do 2009 v Sloveniji

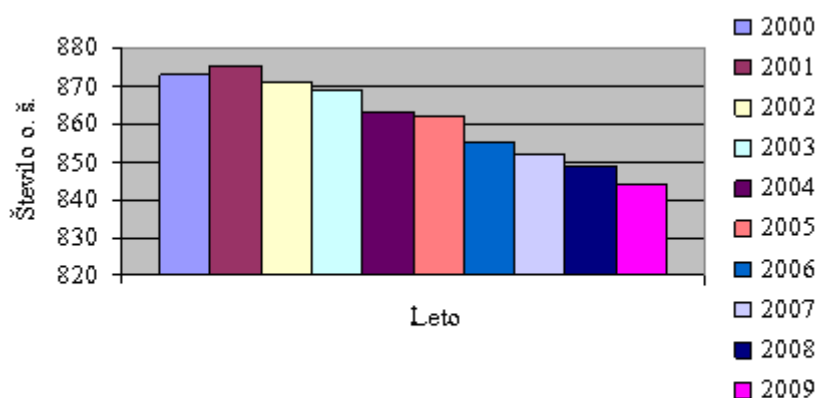
Vir: Statistični urad RS, Osnovni podatki o rojenih, Slovenija, letno, 2011.

Tabela 2: Število osnovnih šol (z rednim in prilagojenim programom) v Sloveniji v letih od 2000 do 2009

Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Število osnovnih šol	873	875	871	869	863	862	855	852	849	844

Vir: Statistični urad RS, Izobraževanje, 2011.

Slika 5: Število osnovnih šol (z rednim in prilagojenim programom) v Sloveniji v letih od 2000 do 2009

Vir: Statistični urad RS, Izobraževanje, 2011.

Tabela 3: Število osnovnih šol z rednim osnovnošolskim programom v Sloveniji po regijah v letih od 2000 do 2009

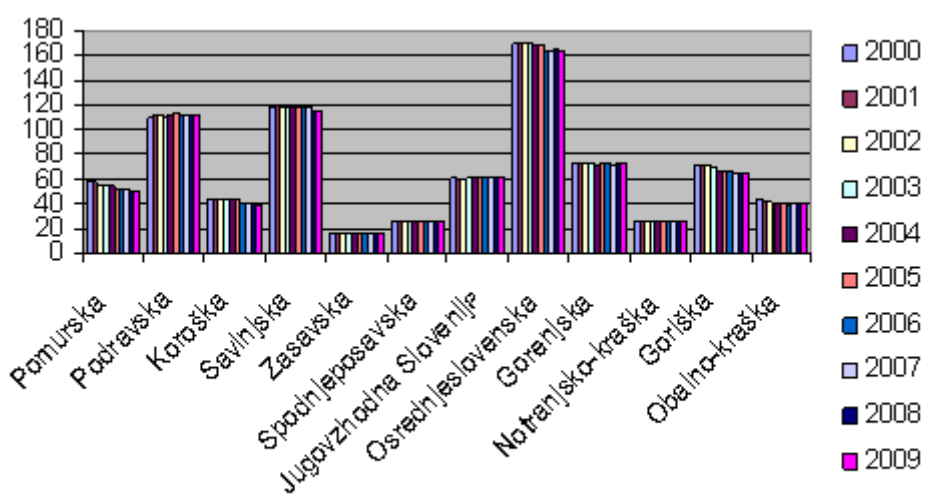
Slovenska regija	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Pomurska	57	57	55	55	54	52	52	52	51	51
Podravska	110	111	111	110	111	113	112	112	112	112
Koroška	44	44	43	43	43	43	41	40	40	38
Savinjska	119	120	119	119	119	118	118	118	116	115
Zasavska	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Spodnjeposavska	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
Jugovzhodna Slovenija	61	60	60	61	61	61	61	61	61	61
Osrednjeslovenska	169	169	169	169	167	167	165	164	166	164
Gorenjska	73	73	73	73	72	73	73	72	73	73
Notranjsko-kraška	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
Goriška	72	72	71	70	67	66	67	65	64	64
Obalno-kraška	43	42	42	41	41	41	39	40	40	40
Skupaj	816	816	811	809	803	802	796	792	791	786

Vir: Statistični urad RS, Izobraževanje, 2011.

Iz Tabele 3 lahko vidimo, da se je od leta 2000 do leta 2009 število osnovnih šol z rednim šolskim programom zmanjšalo z 816 na 786 šol. Torej se je število omenjenih šol zmanjšalo za 30. Če pa pogledamo vse osnovne šole (osnovne šole z rednim šolskim programom in šole s prilagojenim programom), pa se je število šol od leta 2000, ko je bilo 873 šol, zmanjšalo na 844 šol v letu 2009 (Tabela 2).

Torej se je v devetih letih zaprlo 29 osnovnih šol z rednim in prilagojenim učnim programom.

Slika 6: Število osnovnih šol z rednim osnovnošolskim programom v Sloveniji po regijah v letih od 2000 do 2009

Vir: Statistični urad RS, Izobraževanje, 2011.

Iz Slike 6 se vidi, da število šol po regijah upada z izjemo Podravske, ki je pridobila v letih od 2000 do 2009 dve šoli. Glede na primerjavo podatkov iz leta 2000 in leta 2009 je število šol najbolj padlo na Pomurskem, Goriškem in v koroški regiji. Na Goriškem je ta razlika kar v osmih šolah.

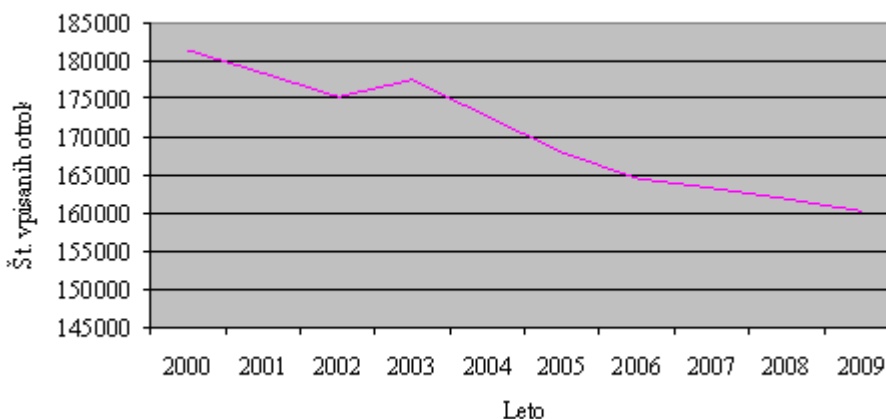
Število šol je ostalo nespremenjeno v naslednjih regijah: Zasavska, Spodnjeposavska, Jugovzhodna Slovenija, Gorenjska, Notranjsko-kraška regija. Na Gorenjskem in v Jugovzhodni Sloveniji se med leti 2000 do 2009 tudi zazna gibanje števila šol.

Tabela 4: Število vpisanih v osnovne šole v Sloveniji v letih od 2000 do 2009

Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Število vpisanih	181.390	178.345	175.211	177.535	172.521	167.890	164.477	163.208	161.887	160.252

Vir: Statistični urad RS, Izobraževanje, 2011.

Slika 7: Število vpisanih v osnovne šole v Sloveniji v letih od 2000 do 2009

Vir: Statistični urad RS, *Izobraževanje*, 2011.

Iz Slike 7 je razvidno, da število vpisanih v osnovno šolo upada. Tako se je vpisanih v osnovno šolo zmanjšalo z 181.390 otrok v letu 2000 na 161.887 v letu 2008 in na 160.252 v letu 2009. Torej se je število vpisanih v osnovno šolo zmanjšalo za 21.138 v devetih letih, kar je za cca. 700 razredov. Iz Slike 9 pa se vidi tudi upad števila učencev, ki uspešno dokončajo osnovno šolo.

Tabela 5: Osnovne šole po organizacijski obliki v Sloveniji v letih od 2006 do 2010

Organizacijska oblika osnovne šole	Leto				
	2006	2007	2008	2009	2010
Matična	247	265	267	275	261
Samostojna	199	183	187	178	193
Podružnična	350	344	337	333	333
Organizacijska oblika – skupaj	796	792	791	786	787

Vir: Statistični urad RS, *Izobraževanje*, 2011.

Iz Slike 9 in Tabele 5 je razviden upad podružničnih⁶ šol v štirih letih, in sicer od leta 2006 do leta 2010 za 17 šol. Število matičnih⁷ šol pa se je povečalo za 14 šol. Število samostojnih⁸ šol pa se je iz leta 2006, ko jih je bilo 199, spremenilo do leta 2010 na 193,

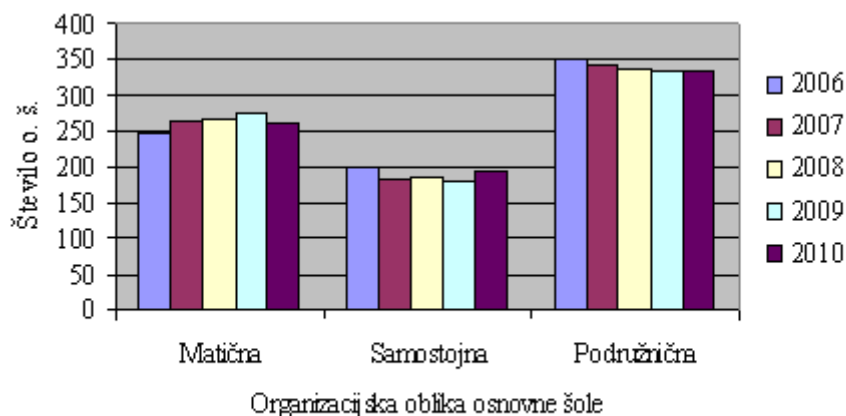
⁶ Podružnična šola je del matične, ki opravlja izobraževanje na različnih lokacijah. Šola mora imeti zagotovljen vpis v najmanj tri oddelke (Uradni list RS, 1998).

⁷ Matična šola je vzgojno-izobraževalni zavod ali organizacijska enota, ki ima podružnice (Uradni list RS, 1998).

⁸ Samostojna šola je vzgojno-izobraževalni zavod ali organizacijska enota, ki opravlja osnovnošolsko oziroma osnovno glasbeno izobraževanje, če ima zagotovljen vpis za dva oddelka prvega in vseh naslednjih razredov (Uradni list RS, 1998).

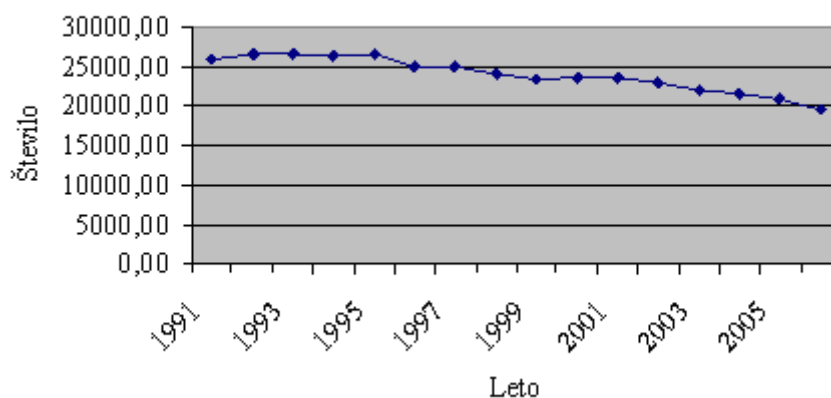
kar je za 6 šol manj, kot jih je bilo v letu 2006. Glede na podatke vidimo, da se število podružničnih šol manjša ter da se oddelki iz podružničnih šol selijo na matične.

Slika 8: Osnovne šole po organizacijski obliki v Sloveniji v letih od 2006 do 2010

Vir: Statistični urad RS, Izobraževanje, 2011.

Slika 9: Mladina v Sloveniji, ki je uspešno dokončala osnovno šolo od leta 1991 do leta 2006

Vir: Statistični urad RS, Izobraževanje, 2011.

Število samostojnih šol se zmanjšuje glede na odločitve lokalne skupnosti o šolskem okolišu, ki lahko glede na število otrok spremeni šolske okoliše, da zagotovi vsem šolam na območju svoje lokalne skupnosti izvedbo programa v eni izmeni oziroma zagotovi racionalno izrabo zmogljivosti.

Tabela 6: Število srednjih šol v šolskih letih 2003/2004, 2006/2007, 2008/2009, 2009/2010 in 2010/2011

Šolsko leto	Javni srednješolski zavodi	Javni srednješolski zavodi z enotami	Zavod za mladostnike s posebnimi potrebami	Zasebne gimnazije	Srednja šola s koncesijo	Skupaj srednjih šol
2003/2004	129	176	6	6	1	318
2006/2007	125	178	6	6	1	316
2008/2009	117	160	6	6		289
2009/2010	116	156	6	6		284
2010/2011	116	156	6	6		284

Vir: Ministrstvo za šolstvo in šport RS, osebna komunikacija.

Glede na podatke o številu srednjih šol v šolskih letih 2003/2004 do šolskega leta 2010/2011 vidimo upad tako javnih srednješolskih zavodov za kar 13 šol v sedmih letih in ravno tako upad javnih srednješolskih zavodov z enotami za kar 20 šol.

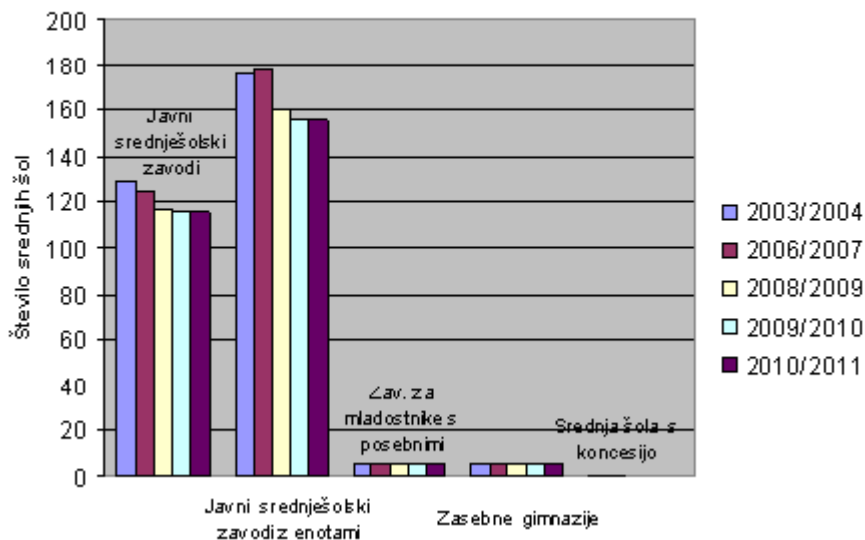
Problematika srednješolskega izobraževanja je v tem, da se dijaki predvsem odločajo za gimnazijske in strokovne šole. Nižje in poklicne šole imajo čedalje večji problem pri pridobivanju dijakov.

V letu 2010 se je na 25.765 razpisanih mest za vpis novink in novincev prijavilo 19.185 učencev. V letu 2009 je bilo vpisanih 19.727 učencev, kar je za 542 učencev manj. Vpis v programe nižjega poklicnega izobraževanja je bil 339, in sicer za 18 učencev manj kot v letu 2009, ko jih je bilo 357, v programe srednjega poklicnega izobraževanja se je vpisalo 3.376, v letu 2009 pa 3.310, v programe srednjega strokovnega izobraževanja 7.572, v letu 2009 pa 7.661 kandidatov, v programe gimnazij pa 7.898, v letu 2009 pa 8.399, od tega se je za programe splošne gimnazije prijavilo 6.430, v letu 2009 pa 6.911, od tega za programe zasebnih šol 442 (v letu 2009 578) učencev. Za strokovne gimnazije pa se je prijavilo 1.468 (v letu 2009 1.488) kandidatov (Ministrstvo za šolstvo in šport RS, 2010).

Slika 10 nam prikazuje javne srednješolske razrede in javne srednješolske zavode z enotami. Iz samega prikaza je leto razviden vpad števila srednjih šol v Sloveniji od šolskega leta 2003/2004 do 2010/2011.

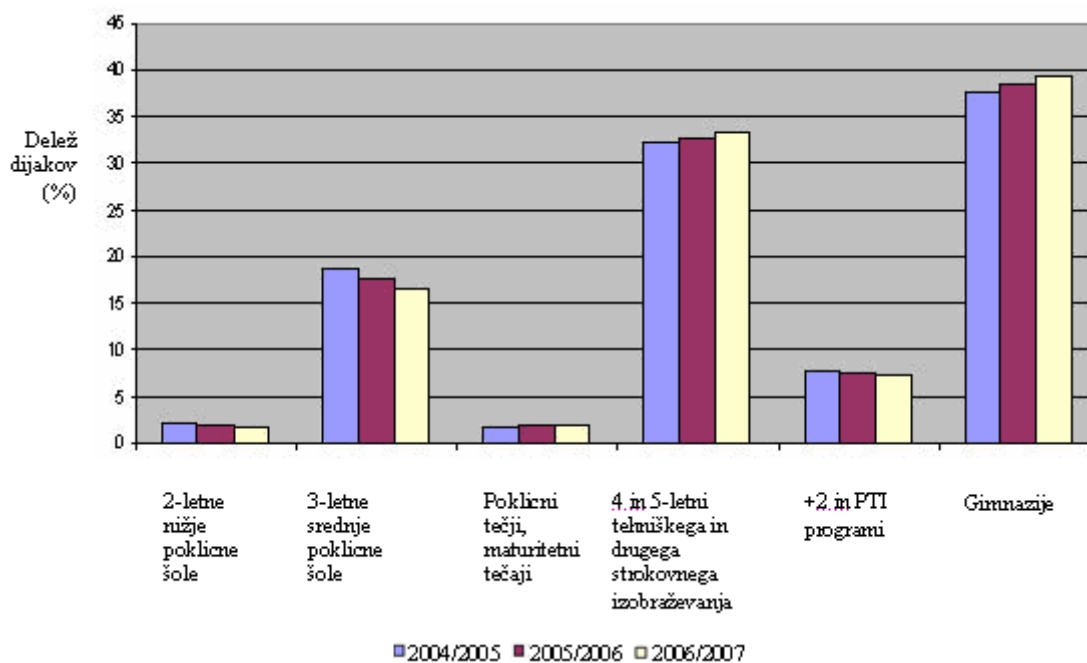
Po podatkih iz šolskih let 2004/2005 do 2006/2007 (Slika 11) vidimo upad dijakov na nižjih ter srednjih poklicnih izobraževalnih programih. Narašča pa vpis v programe 4– in 5– letnega izobraževanja ter v strokovnih izobraževanjih. Najbolj pa narašča vpis v gimnazije.

Slika 10: Število srednjih šol v šolskih letih 2003/2004, 2006/2007, 2008/2009, 2009/2010 in 2010/2011

Vir: Ministrstvo za šolstvo in šport RS, osebna komunikacija.

Slika 11: Dijaki po vrstah izobraževalnih programov v šolskih letih 2004/2005, 2005/2006 in 2006/2007

Vir: Statistični urad RS, Izobraževanje, 2011.

Tabela 7: Povprečna velikost razredov po tipu institucije in stopnji v letu 2007 v državah organizacije angl. The Organisation for Economic Co-operation and Development (v nadaljevanju OECD) in partnerskih državah v osnovnošolskem izobraževanju (kalkulacija je na osnovi števila učencev in števila razredov)

Države OECD in partnerske države	Osnovno izobraževanje				
	Javne institucije	Privatne institucije			Skupaj: javne in privatne institucije
		Privatne institucije skupaj	Privatne institucije, ki so odvisne od vlade	Samostojne privatne institucije	
Rusija	15,5	10,2		10,2	15,5
Luksemburg	15,6	18,5	18,2	18,5	15,8
Grčija	16,8	20,9		20,9	17,0
Slovenija	17,5	17,0	17,0		17,5
Islandija	18,2	15,5	15,5		18,2
Italija	18,4	20,1		20,1	18,6
Estonija	19,1	14,3		14,3	18,9
Španija	19,5	24,2	24,3	23,5	20,8
Portugalska	19,5	21,4	24,0	20,7	19,7
Slovaška	19,7	18,8	18,8		19,6
Mehika	19,7	20,9		20,9	19,8
Finska	19,8	18,4	18,4		19,8
Avstrija	19,9	21,3			19,9
Belgija	19,9	20,8	20,8		20,2
Poljska	19,9	11,9	11,8	12,0	19,6
Madžarska	19,9	21,0	21,0		20,0
Danska	20,0	16,5	16,5		19,5
Nemčija	22,1	22,7	22,7		22,1
Francija	22,6	22,9			22,6
Avstralija	23,3	25,1	25,1		23,8
ZDA	23,6	19,4		19,4	23,1
Velika Britanija	25,8	13,1		13,1	24,6
Brazilija	25,9	18,0		18,0	24,9
Turčija	27,5	17,8		17,8	27,2
Izrael	27,6				27,6
Japonska	28,1	33,0		33,0	28,2
Koreja	31,0	30,8		30,8	31,0

Vir: OECD, Education at a Glance 2009: OECD Indicators, b.l.

Iz Tabele 7 vidimo, da je imela v letu 2007 Slovenija v primerjavi z ostalimi članicami OECD in partnerskimi državami zelo nizko število učencev na razred v osnovnošolskem izobraževanju. Povprečje OECD je v letu 2007 znašalo 21,4 učenca na razred. V Sloveniji je znašalo to število 17,5 učenca na razred, kar je glede na države OECD zelo malo oziroma Slovenija spada med države z zelo majhnimi razredi, gledano po število učencev na razred.

Tabela 8: Povprečna velikost razredov po tipu institucije in stopnji v letu 2007 v državah OECD in partnerskih državah v nižjem srednjem izobraževanju (kalkulacija je na osnovi števila učencev in števila razredov)

Države OECD in partnerske države	Nižje srednje izobraževanje				
	Javne institucije	Privatne institucije			Skupaj: javne in privatne institucije
		Skupaj privatne institucije	Privatne institucije, ki so odvisne od vlade	Samostojne privatne institucije	
Rusija	18,1	9,6		9,6	18,0
Slovenija	19,2	23,5	23,5		19,2
Islandija	19,9	11,8	11,8		19,8
Danska	20,2	18,5	18,5		19,9
Luksemburg	19,8	20,8	20,8	21,0	20,0
Finska	20,0	21,7	21,7		20,1
Italija	20,8	21,8		21,8	20,9
Madžarska	21,2	19,4	19,4		21,0
Grčija	21,5	23,6		23,6	21,6
Portugalska	22,2	23,5	23,8	23,1	22,3
Slovaška	22,6	21,8	21,8	n	22,5
Velika Britanija	23,7	12,5	17,8	11,7	22,6
Estonija	23,0	15,3		15,3	22,8
Avstralija	23,1	25,1	25,1		23,8
Avstrija	24,0	24,6			24,1
ZDA	24,9	19,3		19,3	24,3
Francija	24,1	24,9	25,1	13,7	24,3
Poljska	24,6	17,9	25,5	16,0	24,3
Španija	23,7	26,5	26,7	24,7	24,5
Nemčija	24,6	25,5	25,5		24,7
Mehika	29,6	25,3		25,3	29,2
Brazilija	30,0	24,4		24,4	29,4
Čile	30,3	31,7	33,2	24,5	30,9
Izrael	32,7				32,7
Japonska	33,0	35,6		35,6	33,2
Koreja	35,8	34,7	34,7		35,6
Belgija	19,8				

Vir: OECD, *Education at a Glance 2009: OECD Indicators*, b.l.

Iz Tabele 8 vidimo, da ima Slovenija v primerjavi z ostalimi članicami OECD in partnerskimi državami zelo nizko število učencev na razred v nižjem srednješolskem izobraževanju. Povprečje OECD znaša 23,9 učenca na razred, Slovenija pa ima v povprečju 19,2 dijaka na razred.

Tabela 9: Stopnja učencev glede na polno redno zaposlene učitelje v osnovnošolskem izobraževanju leta 2007 v državah OECD in partnerskih državah

Države OECD in partnerske države	Pred-osnovnošolsko izobraževanje		Osnovnošolsko izobraževanje	Srednješolsko izobraževanje		
	Učenci na osebje (učitelji in pomočniki učiteljev)	Učenci glede na učitelje		Nižje srednješolsko izobraževanje	Višje srednješolsko izobraževanje	Srednješolsko izobraževanje skupaj
Grčija	11,9	11,9	10,1	7,7	7,3	7,5
Madžarska		10,8	10,2	10,2	12,1	11,1
Italija	11,8	11,8	10,5	9,4	10,8	10,2
Norveška			11,0	10,2	9,8	10,0
Poljska		18,6	11,0	12,4	12,2	12,3
Luksemburg		12,6	11,2			9,0
Portugalska		15,9	11,8	7,9	8,4	8,1
Švedska		12,5	12,3	11,5	13,6	12,5
Belgija	16,0	16,0	12,6	9,2	10,2	9,8
Avstrija	14,1	16,4	13,6	10,3	11,0	10,6
Španija		13,7	13,6	11,7	7,7	10,0
ZDA	11,3	13,8	14,6	14,7	15,6	15,1
Švica		16,9	14,8	12,3	10,6	11,9
Finska		11,4	15,0	9,9	15,9	13,1
Slovenija	9,4	9,4	15,2	9,5	13,9	11,7
Nizozemska			15,6			15,7
Avstralija			15,9			12,1
Izrael			16,4	12,4	11,8	12,0
Nova Zelandija	10,5	10,5	17,5	16,2	13,3	14,7
Slovaška	13,3	13,4	17,9	13,9	14,1	14,0
Irska	7,0	13,8	17,9			13,2
Nemčija	11,1	14,4	18,3	15,2	14,3	14,9
Češka	13,4	13,6	18,7	12,3	12,3	12,3
Japonska	16,1	16,8	19,0	14,8	12,5	13,5
Velika Britanija	18,0	18,4	19,4	16,7	11,3	13,6
Francija	19,2	19,2	19,7	14,3	9,6	11,9
Brazilija	14,7	19,9	25,8	22,3	20,2	21,4
Turčija		25,9	26,2		16,2	16,2
Mehika	28,4	28,4	28,0	33,3	25,7	30,3
Kanada						16,4
Danska		6,0		11,2		

Vir: OECD, *Education at a Glance 2009: OECD Indicators*, b.l.

Povprečno število učencev na polno zaposlenega učitelja v državah OECD v osnovnošolskem izobraževanju je bilo v letu 2007 16 učencev na učitelja ter v srednješolskem izobraževanju 12,5 učenca. V Sloveniji je bilo omenjeno povprečje v letu 2007 15,2 učencev v osnovnošolskem izobraževanju, kar je pod povprečjem držav OECD. V Sloveniji je bilo leta 2007 to povprečje 11,7 v srednješolskem izobraževanju, kar je glede na povprečje in glede na ostale države razmeroma malo učencev. Če primerjamo ostale države OECD spada Sloveniji v spodnjo polovico glede števila učencev na polno redno zaposlenega učitelja. Podatki pa bi bili verjetno še nižji, če bi bili podatki prikazani glede na neredno in nepolno zaposlene učitelje v srednješolskem izobraževanju.

Modernizacija finančnega in administrativnega sistema srednjega šolstva (v nadaljevanju MOFAS). Mofas je projekt, ki se je pričel v letu 2005 in ki je prinesel drugačen, bolj racionalen način financiranja šol in prenos nekaterih pristojnosti na šole, kar naj bi pomenilo deregulacijo in hkrati večjo avtonomijo šol. Projekt naj bi vplival tudi na večjo ekonomičnost, učinkovitost, skrb za razvoj in zmanjševanje osipa. Financiranje naj bi potekalo po številu dijakov (Meglič, 2006).

V ospredju projekta Mofas je kakovost dela v šolah, ki je usmerjeno predvsem v znanje, sodobne metode učenja, povezavo šole z delodajalci, tesen stik z regionalnim okoljem, razvoj novih programov tako za mlade kot za odrasle, v zaposljivost. Finančna sredstva šole prejmejo na podlagi dejanskega vpisa (80 % sredstev), preostanek sredstev (20 %) pa bodo prejele glede na število diplomantov. Ravnatelj oziroma direktor zavoda se sam odloča o prioritetah in investicijah. Tako se problematika vpisa, kvalitetno izobraževanje povezuje s tržnimi zakonitostmi. Spremenjeni način bo spodbujal šole v povezovanje v večje (regijske) centre z večjo ponudbo izobraževanja in usposabljanja na enem mestu, ustanovitev in delovanje t.i. medpodjetniških izobraževalnih centrov (Meglič, 2006).

Povezovanje šol v centre prinaša zavodu več izobraževalnih programov, ki bodo omogočali večji vpis učencev ter tudi lažje morebitne prehode iz enega programa v drugega. S temi prehodi zavod ne bi izgubil finančnih sredstev. Seveda pa bi povezovanje šol v centre povzročilo tudi praznjenje nekaterih šolskih poslopij, ki pa bi se lahko porabila za drugačne dejavnosti, ki bi v občinske in državne blagajne lahko prinesle kar nekaj denarja.

VPRAŠALNIK. Vprašalnik (glej Priloga 1) je izpolnilo 50 oseb od tega je polovica zaposlenih v izobraževanju.

Na prvo vprašanje (Ali menite, da bi se morala šola bolj tržno usmerjati, da bi s tem pridobila dodatna finančna sredstva?) je dvainšestdeset odstotkov vprašanih odgovorilo z da in osemtrideset odstotkov, da se šolam ne bi bilo potrebno tržno usmerjati.

Na drugo vprašanje (Ali bi v vašem okolišu izguba šole prinesla kakšne posledice, če bi na primer v vašem okolišu zaprli šolo in učence preselili v šolo pet kilometrov stran?) je 86 %

vprašanih odgovorilo z da in 14 % z ne. Kot posledice za kraj pa so vprašani navajali naslednje:

- izguba središča v kraju,
- veliko dodatnega časa za prevoz in odvoz otrok,
- veliko prilagajanja,
- večji stroški prevoza,
- manj aktivnosti,
- preseljevanje iz kraja,
- slabša kakovost življenja,
- zmanjšanje vrednosti nepremičnin itd.

Na tretje vprašanje (Predstavljajte si svojo najbližjo šolo oziroma katerokoli drugo šolo. V primeru, da bi šola ostala prazna (brez učencev) katere dejavnosti oziroma podjetja bi lahko delovala v tej zgradbi?) so vprašani odgovorili z naslednjimi predlogi:

- arhiv,
- dejavnosti v povezavi med Centrom za socialno delo RS in Zavodom RS za zaposlovanje,
- delavnice za ljudi s posebnimi potrebami,
- dom za upokoјence,
- glasbene šola,
- hostel,
- informacijsko središče,
- knjižnica,
- ljudska univerza,
- mini kino,
- mladinski center,
- muzej,
- obrtna zbornica,
- razna podjetja (računovodstvo, odvetniške pisarne itd.),
- počitniški dom,
- popoldanske interesne dejavnosti,
- razna izobraževanja (za brezposelne, upokoјence, obrtnike itd.),
- razni klubi (športni in kulturni),
- restavracija,
- socialna stanovanja,
- trgovinice,
- umetniški ateljeji,
- varna hiša,

- vrtec in
- zasebna varstva.

Na zadnje vprašanje (Ali poznate kakšen konkreten primer nove rabe šolskih prostorov v Sloveniji?) je bil odgovor v večini, da ne poznajo. Nekateri pa so navedli naslednje primere kot so oddajanje sob v poletnih mesecih, centre za šolske in obšolske dejavnosti, vrtec v Kranju, hostli ter delavnice za ljudi s posebnimi potrebami.

Z vprašalnikom in razgovori z ljudmi, sem ugotovila, da se ljudje, ki niso zaposleni v šolstvu, problematike niti ne zavedajo, čeprav je določena prestrukturirana šola v bližini njihovega domovanja. Dodobra pa se te problematike zavedajo zaposleni v šolstvu in tudi največ informacij sem pridobila z njihove strani.

3.2 Primeri preoblikovanj v Sloveniji

3.2.1 Prostor za večnamensko rabo – vas Podblica

Vas Podblica je oddaljena od Kranja le 17 kilometrov. Ker se je oddaljenost najbolj izražala pri mladih, ki niso imeli običajnega dostopa do društev, interneta itd., so v prazni šoli pred nekaj leti uredili prostor za večnamensko rabo. Prostor so opremili z računalniško opremo, širokopasovno povezavo itd., kjer se lahko izvajajo razna usposabljanja, e–storitve, organizirajo razni dogodki, predavanja itd. S tem je v vasi krajevna skupnost obogatila lokalno družabno življenje in omogočila internetno povezavo vsem prebivalcem (brezplačni časopis Dobro Jutro).

3.2.2 Varstveno-delovni center – Škofja Loka

Pred nekaj leti se je šola za slepe in slabovidne iz Škofje Loke preselila v Ljubljano. Tako je stavba, ki je v sklopu loškega centra slepih in slabovidnih, samevala. V letu 2007 so se v stavbo preselili varovanci škofjeloške enote Varstveno–delavnega centra Kranj, ki so dotlej bivali v starološkem gradu in imeli zelo slabe razmere. Zaradi razmer so si prizadevali preseliti oziroma imeli so celo projekt novogradnje nedaleč od loškega centra slepih.

V šoli so si tako uredili štiri delavnice. Uredili pa naj bi tudi oddelek za težje prizadete in bivalno skupnost. Tako naj bi bilo v nekdanji šoli prostora za trideset varovancev v dnevnem varstvu, za deset težje prizadetih in za 24 ljudi v bivalni skupnosti (Zavrl Žlebir, 2007).

3.2.3 Mladinski hotel – Korte nad Izolo

Markončič opisuje nastanek mladinskega hotela Stara šola Korte v letu 2006 v Kortah nad Izolo. Projekt sta obelodanila zasebnik, ki je prostore odkupil in obnovil, ter Študentska organizacija Univerze na Primorskem, ki omenjeni hotel upravlja. Hotel je namenjen mladim, ki bodo želeli svoje študijske in obštudijske dejavnosti izvajati v naravi izven

mestnega vrveža. Stara šola ima približno 1.000 m², ki obsegajo 17 sob, 58 ležišč, dva apartmaja, dve učilnici in druge prostore za družabne in seminarske dejavnosti.

V Pliskovici na Krasu stoji šola, ki že deset let čaka na obnovo. Okoli leta 2001 je potekal razpis Sklada za male projekte programa PHARE za čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Italijo. Sklad naj bi spodbujal male projekte ob meji. Tako so dobili idejo o postavitvi hostla. Za ta namen jim je občina tudi odstopila staro šolo v vasi Pliskovica. Načrt je bil, da bi si šolo delila s Centrom šolskih in obšolskih dejavnosti, a se je kasneje izkazalo, da dom potrebuje večji prostor (Hahonina, 2003). Tako jim je Ministrstvo za šolstvo RS želelo urediti mladinski hotel ter kasneje sklenili, da bi prostor raje namenili za center šolskih in obšolskih dejavnosti. Kasneje so ugotovili, da pa je stavba premajhna za tovrstno dejavnost (Vidrih, 2011).

Primer sem opisala kljub nerealizaciji, saj se mi zdi dober primer morebitne rabe šolskih prostorov, ki pa je dodobra zaživel na zapuščeni domačiji v isti vasici.

3.2.4 Vrtec

V Šoštanju je preureditev nekdanje šole Bibe Röcka za potrebe Vrtca Šoštanj zaenkrat še ideja. Šola naj bi se v celoti preuredila. Namesto sedanje strehe naj bi na vrhu naredili odprto igrišče s številnimi možnostmi za igro otrok. Vrtec pa naj bi imel tudi vse potrebne prostore, kot so kuhinja, upravni prostori itd. Pri idejni zasnovi so sodelovali tako projektanti kot predstavniki Vrtca Šoštanj. Lokacija nekdanje šole naj bi bila za vrtec primerna, saj je v neposredni bližini že obstoječe igrišče, jezero, novo igrišče, Gorice itd. Tako naj bi bili v nekdanji šoli vsi oddelki vrtca pod isto streho. Sedaj je namreč vrtec na štirih lokacijah.

V Kranju naj bi se obnovila stara ekonomska šola. Občina naj bi že pridobila dovoljenje za preureditev objekta in okolice za potrebe novega vrtca. Tako naj bi v letu 2011 prestopilo prag novega vrtca 250 otrok. V sami šoli naj bi bilo 12 oddelkov ter uprava Kranjskih vrtcev. Investicija prenove notranjosti, zamenjave strehe, oken in napeljave v celotnem objektu naj bi bila vredna okrog pet milijonov evrov. Zraven naj bi uredili tudi tri ločena igrišča in zagotovili več kot 50 parkirnih prostorov (Žurnal24, 2010).

3.2.5 Center za glasbeno vzgojo Emil Komel

Jeseni leta 2010 se je slovenska osnovna šola Ludvik Zorzut preselila. Za njo je ostala prazna šola, ki pa jo je občinska uprava v Krminu prepustila na razpolago slovenski narodni skupnosti s Krminskega. Tako je v šoli zaživel Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice, ki mu bo zaupano upravljanje nepremičnine. Šola Komel bo morala redno vzdrževati zgradbo, občina pa bo izvajala le izredno vzdrževanje. Prostori nekdanje šole pa ne bodo na razpolago le šoli Komel, ampak bodo odprti tudi društvom in občanom, predvsem pa narodni skupnosti, ki živi v občini (Primorski dnevnik, 2011).

3.2.6 Ordinacija družinskega zdravnika in hiša zdravja

Na kraškem polju Globodol na Dolenjskem so tri vasi in na sredi zapuščena podružnična šola, ki je bila zgrajena leta 1939 po vztrajanju vaščanov, da želijo svojo šolo. V zgradbi sta bili dve učilnici in učiteljevo stanovanje. V občini so več let iskali rešitev za staro šolo.

Šolo in dobrih 19 arov pripadajočega zemljišča je konec leta 2009 kupil Maksimiljan Trpin na javni dražbi od mirnopeške občine, ki želi šolo urediti v ordinacijo družinskega zdravnika, diagnostični laboratorij (RTG, UZ, CT ...) (M.Ž., 2010). Šola naj bi se tako preoblikovala v hišo zdravja. V okolici šole pa naj bi sočasno zrastle tudi rehabilitacijski center za terapijo otrok in mladine s konji. Za omenjeno terapijo naj bi v okolici postavili tudi dva lesena objekta. Kasneje pa želi v dolini postaviti tudi varovana stanovanja v skupini leseno-kamnitih pasivnih hiš. Problem je edino v podtalnici, ki poplavlja klet, ki pa se baje da rešiti (Zakšek, 2010).

3.2.7 Razstavno-izobraževalno središče

Na spletnih straneh Občine Tržič je opisan primer, kako so v osnovni šoli v Dolini pri Tržiču, ki ima svoja vrata zaprta od leta 1966, leta 2001 odprli Razstavno-izobraževalno središče Dolina (v nadaljevanju RIS). S pomočjo sredstev Evropske unije je to središče lahko zaključek ali začetek obiska Dovžanove soteske. V središču si lahko obiskovalci ogledajo edinstvene kamnine in okamnine Dovžanove soteske, strokovno literaturo o tem območju. Ravno tako pa si lahko ogledajo bogato zbirko fosilov mlajših geoloških obdobij, najdenih v Sloveniji, ki si jih obiskovalec v geološkem laboratoriju ogleda pod profesionalnimi lupami oziroma mikroskopi in odkrije čisto nov svet kamnin.

3.2.8 Regionalni poslovni inkubator

V Martjancih v občini Moravske Toplice v Pomurju so leta 2005 začeli z obnovo stare šole iz 18. stoletja in tako »Bistra hiša« deluje že od leta 2008 kot specifičen regionalni poslovni inkubator, kjer imajo sedež tudi naslednje organizacije: Razvojna agencija Sinergija, Lokalna energetska agencija za Pomurje, zavod Bistra hiša, Lokalna razvojna fundacija Pomurje, Center vseživljenjskega učenja in Regionalno čezmejno stičišče NVO v Pomurju. Omenjene organizacije imajo veliko povezanih aktivnosti: različni mednarodni seminarji, usposabljanja in svetovanja za promocijo OVE & RUE, VEM točka, Dnevi odprtih vrat, ki krepijo pozitivni odnos ljudi do trajnostne rabe razpoložljivih virov energije.

»Bistra hiša – Smart house« je tako glavni promocijski in izobraževalni center izrabe obnovljivih virov energije in učinkovite rabe energije ne le v Pomurju, ampak tudi po Sloveniji in izven nje. Ta primer dobre prakse je pripravila Razvojna agencija Sinergija v sklopu projekta Model, ki je financiran s strani Evropske komisije – direktorata za splošni transport in energijo.

3.2.9 Prostor za tabornike, gasilce, društva itd.

V občini Mislinja sameva osnovna šola, v kateri ni učencev. V šoli so tri učilnice, jedilnica, kuhinja, sanitarije, garderobe, kabineti, knjižnica, tri sobe za učitelje in podstrešje. Površina objekta znaša sedemsto metrov. Župan občine je dejal, da ostaja objekt del občine, ter da je ena izmed možnosti, da bi se v šolo naselila glasbena šola. Trenutno prostore v šoli uporabljajo taborniki, mladi gasilci, krajani, kulturno društvo, športno društvo, ki pa uporablja predvsem telovadnico za rekreacijo (Potočnik, 2011).

Stroški za upravljanje šole na letni ravni znašajo 12.000 €. Fiksne stroške pokriva občina, ostala finančna sredstva pa zberejo z oddajanjem prostorov. Tako je matična šola le upravljalca, medtem ko stroške nosi lokalna skupnost.

3.2.10 »Naša hiša 470« na Velikem Trnu

V letu 2010 so v Krškem odprli prenovljeno staro osnovno šolo na Velikem Trnu, ki se bo imenovala Naša hiša 470. Ime je dobila po najvišjem vrhu na Velikem Trnu, ki pa je tudi priljubljena razgledna točka, saj območje slovi po številnih naravnih danostih (Občina Krško, 2010).

Občina Krško se je leta 2008 odločila s krajani in na osnovi potreb, da izpelje investicijo za rekonstrukcijo in spremembo namembnosti stare šole. Tako so šolo prenovili in v pritličju šole uredili prostor za delovanje krajevne skupnosti, različnih društev ter za turistično promocijo območja. V »šolski« kleti so uredili tudi vinoteko za potrebe Vinogradniškega društva Veliki Trn, ki jo dopolnjuje tudi laboratorij. V stavbi je urejena tudi velika predavalnica ter prostor za lokalno zbirko. V mansardi pa so naredili dve stanovanji.

Tako so s projektom obnove stare šole združili ljudi, ki se v šoli srečujejo, povezujejo in svoje delo posvečajo družbi, ki jo tako bogatijo in sooblikujejo.

Investicija je bila sofinancirana z Javnega razpisa za ukrep 322 – obnova in razvoj vasi v okviru programa razvoj podeželja RS 2007–2013, v okviru izboljšanja kakovosti življenja na podeželju in diverzifikacija podeželskega prebivalstva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS iz sredstev Evropskega sklada za razvoj podeželja. Preostali del pa je financirala Občina Krško.

3.2.11 Kulturno-turistični center

V zadnjih letih naj bi občina Dobje dajala velik poudarek v izboljšavo in razvoj turističnih zmogljivosti in ponudbe. Tako je leta 2009 Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko v Izvedbenem načrtu območnega razvojnega programa Obsotelje in Kozjansko 2010–2012 načrtovala rekonstrukcijo objekta Stara šola v Kulturno-turistični center, ki naj bi bil regionalnega pomena in naj bi izkazoval tudi pozitiven vpliv na dodano

vrednost gospodarstva, vplival na razvoj družbeno – zgodovinsko in kulturno ter izboljševal kakovost življenja prebivalstva lokalne skupnosti in širše regije. Za realizacijo projekta bi bilo potrebno obnoviti in razširiti obstoječo turistično infrastrukturo ter zgraditi kakovostne prireditvene in razstavne prostore, ki naj bi izboljšali kulturno življenje krajanov in prebivalcev širše okolice. Projekt je imel namen animiranja obiskovalcev, povečanje turistične privlačnosti regije in bogatitve kulturnega življenja ter ustvarjanje novih delovnih mest. Kot so načrtovali naj bi z investicijo zaščitili objekt kulturne dediščine in omogočili izgradnjo modernih notranjih prostorov.

Na žalost so občinski svetniki marca 2011 na izredni občinski seji izglasovali, da mora projekt za nekaj časa počakati, saj naj bi se stroški projekta povečali, kar naj bi bilo za občino prehudo finančno breme (Čadej, 2011).

3.2.12 Apartmajsko stanovanjski objekt »stara šola«

Gradis skupina G d.d. naj bi v objektu »stara šola« v Kranjski Gori uredila 3 apartmaje v nadstropju ter 3 stanovanja v mansardi. Objekt naj bi bil v pritličju namenjen dvema lokaloma. V kleti naj bi se nahajali prostori za lokala ter shrambe za stanovanja.

3.2.13 Občinski prostori

Rečica ob Savinji je ena od mlajših občin v RS, ki je pričela delovati 1. januarja 2007. Občinska stavba se nahaja na naslovu Rečica ob Savinji 55, v stari šoli, kjer so poleg prostorov občinske uprave tudi prostori vrtca. V pritličju stavbe so županova in sprejemna pisarna ter pisarna Krajevnega urada Upravne enote Mozirje in Urada za okolje in prostor, v prvem nadstropju pa so pisarne ostalih zaposlenih, sejna soba in arhiv (Občina Rečica, 2007).

3.2.14 Knjižnica

Po besedah Kneza so leta 2009 staro šolo v Žireh odprli. V stari šoli je tako prostor našla knjižnica v kateri pa bodo tudi stalne in občasne razstave. Plan je bil, da bi stara šola ponovno zaživela v obliki knjižnice in muzeja. Muzej naj bi postopoma dopolnjevali z razstavo čevljarstva, zbirko slik domačih umetnikov in razstavo o življenju Žirovcev (Knez, 2009).

4 PRIMERI PRESTRUKTURIRANIH PRAZNIH ŠOL PO SVETU

4.1 Statistični podatki za svet

Kot je razvidno iz Tabele 10 o številu rojenih otrok ženskam, starim od 15 do 49 let v nekaterih državah OECD (Avstrija, Belgija, Češka, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Italija, Japonska, Norveška, Poljska, Slovenija, Španija, Švica, Velika Britanija in ZDA) v letih od 1988 do 2009 se opazijo občutne razlike med državami. Povečini število rojenih otrok v državah, ki jih primerjamo omenjeni tabeli, pada. Izjema je Belgija, Danska,

Finska, Norveška itd., kjer se je število rojenih otrok gledano leta med 1988 do 2009 narašča. Nizko število rojenih otrok med državami v Tabeli 10 ima Japonska, Nemčija, Avstrija, Poljska, Španija, Italija itd. Število rojenih otrok v Sloveniji se je od leta 1988 do leta 2009 zmanjšala za 6,13 %. Največje zmanjšanje števila rojenih otrok ima Poljska, kateri se je od leta 1988 do 2009 stopnja zmanjšala za 34 %, sledi ji Češka z 23 %. Največji porast števila rojenih otrok v omenjenih državah pa imajo Danska 18 %, Belgija 16 %, Finska 9,7 %, Francija 9,4 %.

Število rojenih otrok se je v letih 2009 v primerjavi z leti iz konca 90-ih začelo poviševati, vendar po večini še ni doseglo ravni leta 1988, kar seveda predstavlja veliko praznih šolskih kapacitet. Po podatkih iz leta 2009 vidimo, da imamo glede na druge države OECD zelo nizko število rojenih otrok, kar bo seveda še zmanjšalo potrebo po šolskih razredih.

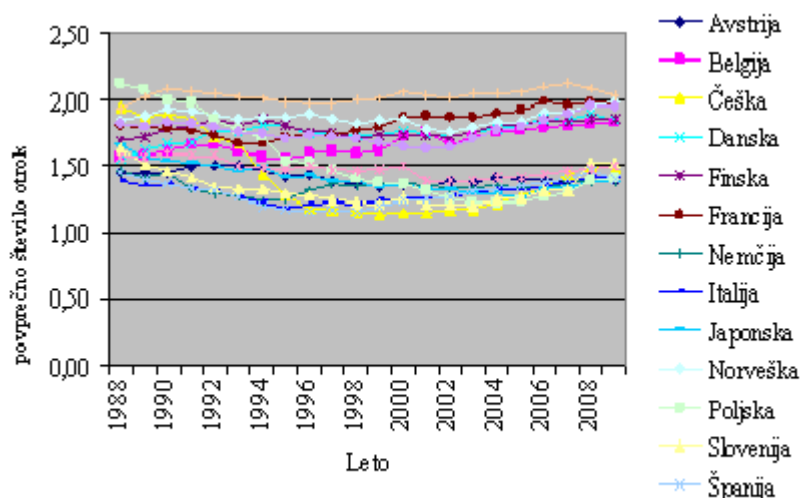
Tabela 10: Povprečno število rojenih otrok na žensko, staro od 15 do 49 let v nekaterih državah OECD (Avstrija, Belgija, Češka, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Italija, Japonska, Norveška, Poljska, Slovenija, Španija, Švica, Velika Britanija in ZDA) v letih od 1988 do 2009

Država	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Avstrija	1,45	1,45	1,46	1,51	1,51	1,50	1,47	1,42	1,45	1,39	1,37	1,34	1,36	1,33	1,39	1,38	1,42	1,41	1,41	1,38	1,41	1,39
Belgija	1,57	1,58	1,62	1,66	1,65	1,61	1,56	1,55	1,59	1,61	1,60	1,62	1,72	1,76	1,65	1,72	1,76	1,77	1,80	1,81	1,82	1,83
Češka	1,94	1,87	1,89	1,86	1,72	1,67	1,44	1,28	1,19	1,17	1,16	1,13	1,14	1,15	1,17	1,18	1,23	1,28	1,33	1,44	1,50	1,49
Danska	1,56	1,62	1,67	1,68	1,76	1,75	1,81	1,81	1,75	1,75	1,72	1,74	1,77	1,75	1,72	1,76	1,78	1,80	1,85	1,85	1,89	1,84
Finska	1,70	1,71	1,79	1,80	1,85	1,81	1,85	1,81	1,76	1,75	1,71	1,73	1,73	1,73	1,72	1,76	1,80	1,80	1,84	1,83	1,85	1,86
Francija	1,81	1,79	1,78	1,77	1,73	1,66	1,66	1,71	1,73	1,73	1,76	1,79	1,87	1,88	1,86	1,87	1,90	1,92	1,98	1,96	1,99	1,98
Nemčija	1,46	1,42	1,45	1,33	1,29	1,28	1,24	1,25	1,32	1,37	1,36	1,36	1,38	1,35	1,34	1,34	1,36	1,34	1,33	1,37	1,38	1,38
Italija	1,38	1,35	1,36	1,33	1,32	1,26	1,22	1,19	1,22	1,23	1,21	1,23	1,26	1,25	1,27	1,29	1,33	1,32	1,35	1,37	1,42	1,41
Japonska	1,66	1,57	1,54	1,53	1,50	1,46	1,50	1,42	1,43	1,39	1,38	1,34	1,36	1,33	1,32	1,29	1,29	1,26	1,32	1,34	1,37	1,37
Norveška	1,84	1,89	1,93	1,92	1,89	1,86	1,87	1,87	1,89	1,86	1,81	1,85	1,85	1,78	1,75	1,80	1,83	1,84	1,90	1,90	1,96	1,98
Poljska	2,13	2,07	1,99	1,98	1,85	1,77	1,72	1,55	1,53	1,47	1,41	1,37	1,37	1,32	1,25	1,22	1,23	1,24	1,27	1,31	1,39	1,40
Slovenija	1,63	1,52	1,46	1,42	1,34	1,33	1,32	1,29	1,28	1,25	1,23	1,21	1,26	1,21	1,21	1,20	1,25	1,26	1,31	1,31	1,53	1,53
Španija	1,45	1,40	1,36	1,33	1,32	1,27	1,20	1,17	1,16	1,18	1,16	1,19	1,23	1,24	1,26	1,31	1,33	1,35	1,38	1,40	1,46	1,40
Švica	1,57	1,56	1,59	1,58	1,58	1,51	1,49	1,48	1,50	1,48	1,47	1,48	1,50	1,38	1,39	1,39	1,42	1,42	1,44	1,46	1,48	1,50
Velika B.	1,82	1,79	1,83	1,82	1,79	1,76	1,74	1,70	1,73	1,72	1,71	1,68	1,64	1,63	1,64	1,71	1,77	1,79	1,84	1,90	1,96	1,94
Zda	1,93	2,01	2,08	2,06	2,05	2,02	2,00	1,98	1,98	1,97	2,00	2,01	2,06	2,03	2,01	2,04	2,05	2,05	2,10	2,12	2,09	2,04

Vir: OECD, Total fertility rate, b.l.

Na Univerzi v Idahu (*angl. University of Idaho*) so delali raziskavo uporabe praznih šolskih prostorov. Prilagajanje obstoječih struktur za nove potrebe so imenovali prilagojena uporaba, tako bi zgradbe našle novo dinamično vlogo v okolju. Reciklaža starih objektov je narasla v zadnjem desetletju, saj prinaša ekonomske prednosti, kot so ceste, parkirišča, voda, kanalizacija in ostale storitve. Kombinacija z identiteto, kreativno ponovno uporabo lahko ustvari najboljšo možno rešitev. V mestih prihaja do upada dejavnosti v centrih, saj se te selijo na obrobja, kjer novogradnje zadovoljujejo nove potrebe. Šola predstavlja v svojem okolju simbol znanja, stabilnosti, skupnosti itd. in tako so šole nenadomestljive za skupnost, ki ji strežejo (Justin, b.l.).

Slika 12: Povprečno število rojenih otrok na žensko, staro od 15 do 49 let v nekaterih državah OECD v letih od 1988 do 2009

Vir: OECD, Total fertility rate, b.l.

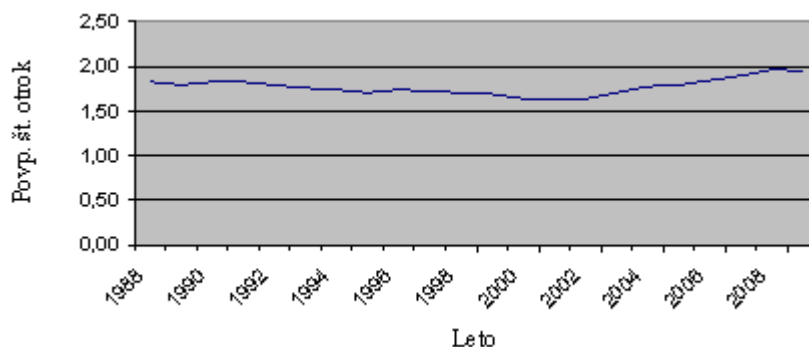
4.2 Velika Britanija

4.2.1 Statistični podatki

Ravno tako kot Slovenija se tudi Velika Britanija ukvarja z nizko rodnostjo in s tem povezanimi praznimi šolskimi klopmi.

Iz Tabele 11 in Slike 13 je razviden upad rojstev v Veliki Britaniji, ki se je začel v letu 2002 vztrajno popravljati. Največji upad je bil v letu 2002 in gre torej za trenutno osnovnošolske otroke. Tako se je število srednjih šol v Angliji zmanjšalo za 10 % glede na leto 1997. Število srednjih šol z več kot 1.500 učenci pa se je povečalo s 136 na 294 iz leta 1997 glede na leto 2010.

Slika 13: Povprečno število rojenih otrok na žensko, staro od 15 do 49 let v Veliki Britaniji od leta 1988 do 2009

Vir: OECD, Total fertility rate, b.l.

Tabela 11: Povprečno število rojenih otrok na žensko, staro od 15 do 49 let v Veliki Britaniji v letih 1989, 1991, 1993, 1995, 1997, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007 in 2009

Država	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Velika Britanija	1,79	1,82	1,76	1,70	1,72	1,68	1,63	1,71	1,79	1,90	1,94

Vir: OECD, Total fertility rate, b.l.

Tabela 12: Število presežnih mest v osnovni in srednji šoli v Veliki Britaniji v letih od 1994 do leta 2007

Leto	Osnovna šola	Srednja šola
1994	540.729	475.628
1995	477.503	405.652
1996	438.916	376.464
1997	422.997	350.283
1998	419.044	343.285
1999	415.895	316.229
2000	431.650	278.339
2001	449.037	250.733
2003	482.078	231.391
2004	497.233	220.528
2005	504.647	227.168
2006	513.512	244.111
2007	514.376	277.749

Vir: Department for Education, Schools, 2009.

Podatki kažejo, da bo veliko šolam grozilo zaprtje zaradi nizkega vpisa in zaradi finančnih stroškov vzdrževanja praznih šolskih prostorov. To pomanjkanje učencev za vpis se počasi seli v srednje šole. Vendar se trend rodnosti obrača navzgor. V letih od 1994 do 2007 se je tako zaprlo 26.353 osnovnih šol ter 197.879 srednjih šol.

Presežek praznih šolskih prostorov se je v letu 2006 povzpел na 758.623. To je najvišja meja od leta 1998. To je ekvivalentno 2.000 osnovnim šolam ter 250 srednjim šolam, ki bi ostale prazne. Do leta 2010 pa je pričakovati še upad dodatnih 500.000 učencev, kar pomeni 2.000 praznih šol. Tako se je število srednjih šol v Angliji zmanjšalo za 10 % glede na leto 1997. Število srednjih šol z več kot 1.500 učenci pa se je povečalo s 136 na 294 od leta 1997 do leta 2010.

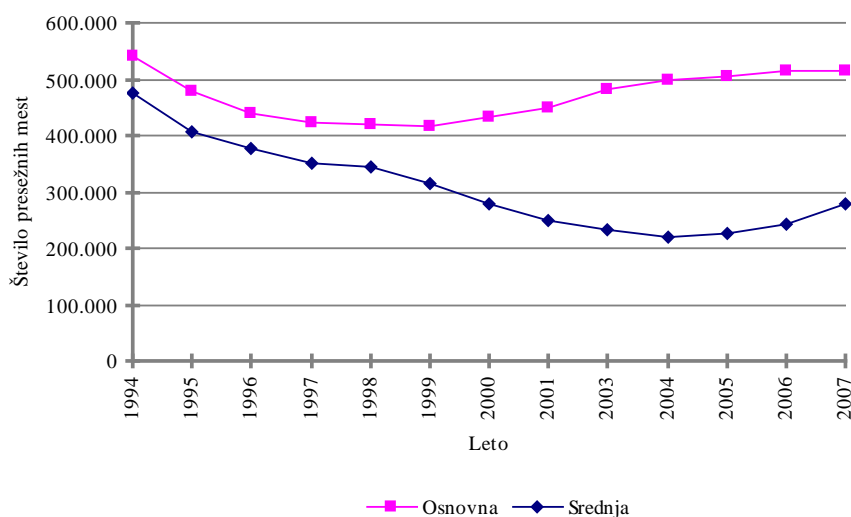
Prazne šolske klopi je povzročila nizka rodnost že od leta 1990, starajoča populacija ter odločitev staršev. Medtem ko teče politična debata glede šol, ki imajo prevelik vpis, se drugod število praznih šolskih klopi veča.

V Birminghamu je več kot 38 osnovnih šol, ki so samo 75 % zapolnjene, v Durhamu jih je

56, v Norfolku 60, Landcashiru 90 itd. V Southamptonu pa je 5 srednjih šol na robu preživetja (Coughlan, 2007).

Oddelek za šolstvo meni, da imajo lokalne oblasti sedaj priložnost oceniti premoženje, ki je potrebno bodisi pri odpiranju ali zapiranju šol. Skratka, da je potrebno v situaciji videti priložnost za drugačno razporeditev sredstev za šole. Lokalne oblasti bi se morale truditi pri iskanju priložnosti za nove šole in omogočati dobre šole na dobrih lokacijah in tako odstraniti pomanjkanje vpisa na manj popularne šole.

Slika 14: Število presežnih mest v osnovni in srednji šoli v Veliki Britaniji v letih od 1994 do leta 2007

Vir: Department for Education, Schools, 2009.

4.2.2 Primeri prestrukturiranja praznih šol v Veliki Britaniji

4.2.2.1 Skupnosti, društva, glasbeni in dramski centri

V Veliki Britaniji so nekatere javne stavbe, ki niso bile več v uporabi, prodali po nizki ceni javnim skupnostim. V nekaterih delih šol izvajajo otroško varstvo, gimnastiko, likovno umetnost z ljudmi, ki imajo duševne težave itd. V omenjene skupnosti prihajajo ljudje iz bližnje in daljne okolice. V skupnostih imajo tudi »senzorične« sobe in »senzoričen« vrt. Nekatere take skupnosti imajo tudi več kot 80 zaposlenih. Nekatere stavbe pa so bile najprej uporabljene kot glasbeni in dramski centri (Coughlan, 2007).

4.2.2.2 Center za otroke in mladostnike

Nekdanjo šolo v Braintreeju naj bi preoblikovali v center za otroke in storitve za podporo mladini. V šoli, ki je prazna od leta 2002, naj bi imeli otroško varstvo za malčke do sedem

let, mladinski klub in razne storitve za podporo družinam. V plan projekta so vključili tudi ograjena igrišča, rampe za invalide, več pešpoti in razširitev parkirišča.

4.2.2.3 Družbeni centri, športna društva, poslovni centri

Stara šola v Nottinghamu je bila preoblikovana v skupno lastnino za razvoj mladinskega in družbenega centra, športno dvorano in poslovni center. Prazno šolo v Liverpoolu bo uporabljal za center za usposabljanje žensk. V Bristolu pa so del lastništva stare šole prodali in ustvarili finančne rezerve za razvoj skupnosti (Financehub, b.l.).

4.2.2.4 Otroški vrtec in center za izobraževanje

Leta 2003 naj bi ostala prazna šola zgrajena 1867, ki je služila kot osnovna šola. Šola naj bi se preselila in združila z neko drugo šolo. Stavbo naj bi uporabili za otroško varstvo ter v popoldanskih urah tudi za izobraževanje odraslih. Center pa naj bi bil tudi na voljo za delovanje raznih društev ter klubov (Oxford Mail, 2003)

4.2.2.5 Hotel in restavracija

Staro šolo so preoblikovali v hotel z restavracijo in se nahaja v vasici Port Isaac v Cornwallu na jugu Velike Britanije (hotel se imenuje *The Old School Hotel*). V vasi je prizorišče številnih filmov in televizijskih oddaj. Gostje se lahko sprehajajo ob obali, deskajo itd. Port Isaac je idealen kraj za raziskovanje okolice.

Tudi *The Old School House Restaurant Wyatt Pavilion* je prenovljena stara šola, ki je v lasti družine Dobson že 25 let. V stavbi je restavracija, ki ponuja tako intimne obroke kot velike proslave za vsako priložnost. V stavbi je tudi več zasebnih sob. Ravno tako je kraj primeren za poroke ter poslovna srečanja.

4.3 Združene države Amerike

4.3.1 Statistični podatki

Izobraževalni sistem ZDA je zelo razvejan in obsežen, saj premore veliko število organizacij od šol za najmlajše do izobraževalnih ustanov za odrasle in upokojence. Zvezna vlada ima le malo povezave z izobraževalnim sistemom in ga za razliko od drugih držav tudi ne financira. Šolski sistem do neke mere namreč organizirajo zvezne države. Najbolj ugledne šole pa so financirane zasebno (Wikipedija, b.l.).

Izobraževanje v ZDA je javni sektor, ki je nadziran in financiran s treh ravni: zveznih, državnih in lokalnih oblasti. Izobraževanje je obvezno. Izobraževalni standardi in standardizirani testi so običajno določeni iz državnih vlad. Starost za obvezno izobraževanje se razlikuje od države do države. Začne se od 5–8 leta in se konča od 14–18 leta. Vse več držav pa zahteva obvezno izobraževanje do starosti 18 let. Obvezno

izobraževanje lahko izvajajo javne šole, državno overjene zasebne šole ali odobreni programi. V večini javnih in zasebnih šol je izobraževanje razdeljeno na tri ravni: osnovna šola, srednja in visoka šola. Otroci so razdeljeni po starostnih skupinah v razrede, in sicer od vrtca (prvi razred) do dvanajstega razreda, ki je zadnje leto srednje šole. V ZDA se prva faza obveznega izobraževanja začne z osnovnošolskim izobraževanjem. To poteka v osnovnih šolah, ki navadno vključujejo prvih pet razredov in včasih vrtec (spletna stran Anriintern).

Strategije sprememb v šolstvu. Ker obstajajo velike družbene razlike pri dostopnosti do znanja in ker se ZDA venomer spopadajo z vprašanjem kulturne asimilacije imigrantov, se je predsednik Obama odločil za izpeljavo določenih reform. Pomembna vprašanja se pojavljajo predvsem na področju učinkovitosti, učnega jezika itd. Starši se zato večkrat odločajo za izobraževanje na domu.

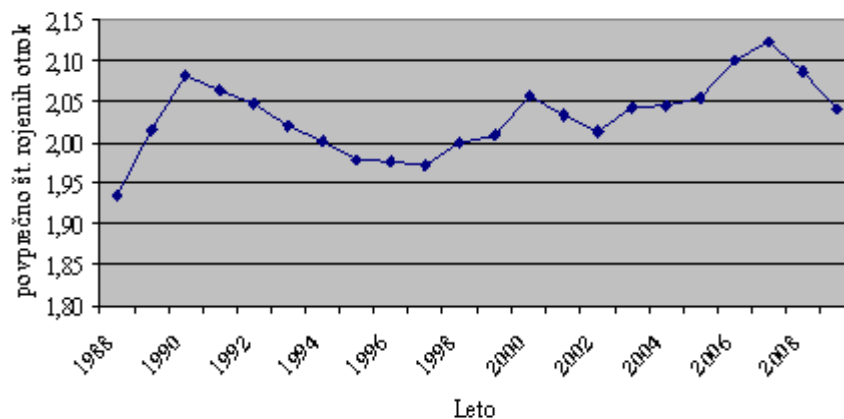
Trenutni ameriški predsednik Barack Obama se je lotil strategije sprememb v šolstvu, s katero naj bi dosegel poenotenje standardov zahtevnosti splošnega znanja, nagrajevanje učiteljev po uspešnosti, povečanje javne porabe denarja za vstopanje v izobraževanje in za dokončanje izobraževanja učencev, dijakov in študentov, promocijo inovativnosti in odličnosti šol v prizadevanju za boljše rezultate, povečanje finančne dostopnosti do visokega šolstva (Eurydice Slovenija, 2010).

Za reformni program je namenjen denar, ki se bo razporejal po državah z učinkovitimi programi, ki vključujejo povečano uspešnost šol. Tako bodo morale šole dokazovati povečanje uspešnosti učencev z rezultati pri standardiziranih preverjanjih znanja. Učinkovite šole bodo dobile več denarja in podpore za svoj razvoj. Slabe šole pa bodo zaprli. Ravno tako bodo podrobneje spremljali osip v šolah. Reformne smernice pa segajo tudi v investiranje v infrastrukturo, ki se bo povečala za uporabo sodobnih tehnologij pri raziskovanju in za komuniciranje. Reformne smernice pa segajo tudi v učiteljski profil, v katerega želijo privabiti na tisoče novih kakovostnih učiteljev predvsem za deficitarne učiteljske poklice in učitelje za nerazvite regije. Sredstva pa se bodo namenjala tudi za motiviranje dobrih učiteljev.

V ZDA imajo tudi razpise, ki jih razpiše Ministrstvo za šolstvo, in s pomočjo katerih ponujajo šolske zgradbe v najem. V razpisu so lahko za določene objekte navedene tudi lastnosti o dejavnostih ter lastnosti najemjemalcev. S temi najemi pa se pridobijo lepa finančna sredstva, saj so stroški vzdrževanja šol, ki se ne uporabljajo, visoki.

Glede na podatke vidimo, da se je število rojenih otrok od leta 1970 zmanjšalo z 2,48 otroka na žensko (staro od 15 do 49 let) na 2,04 v letu 2009 in da se s praznimi šolami ukvarjajo tudi v ZDA. Najnižje število otrok na žensko omenjene starosti je bilo leta 1976, ko je bilo samo 1,74 otroka na žensko, staro od 15 do 49 let.

Slika 15: Povprečno število rojenih otrok na žensko, staro od 15 do 49 let v ZDA od leta 1970 do 2009

Vir: OECD, Total fertility rate, b.l.

V Michiganu se je do leta 2010 zaprlo veliko šol in tako povzročilo zasičenost praznih šol po vsej državi in s tem se je pojavilo vprašanje, ali šole ohraniti, odstraniti ali ponovno uporabiti. Če se v okolišju odločijo, da šole obdržijo, bi morali nositi tudi stroške vzdrževanja. Problematika se je v Michiganu pojavila s stanovanjsko krizo, stečajem General Motorsa itd. in to je povzročilo odmik mladih družin iz Michigena.

Newberry (2005) meni, da je bilo veliko šol v ZDA zgrajenih po letu 1945 in so sedaj stare že več kot 60 let. Starejše stavbe težje podprejo tehnološki napredek v učnem načrtu (računalniki itd.). Ker imajo šolski okolišji omejena finančna sredstva pa so velikokrat prisiljena zapreti šole.

Prazne šole prinašajo določene operativne stroške, ogrevanje itd. Zapiranje šol prinese model najemniških razredov, ki predstavljajo dodaten prostor drugim dejavnostim. Združevanje šol zmanjšuje stroške in predstavlja hitro rešitev. Še vedno pa je tu staranje šol. Ena izmed možnosti je preusmeritev dela stavbe v drugo dejavnost. Obstaja pa tudi problem zaposlenih. Na problematičnih šolah pride povprečno na učitelja 13,2 učenca, medtem ko je državni nivo 18,89. Tako bi s preходом na eno šolo privarčevali pri učiteljih. Nekateri izmed predlogov so tudi štiridnevni teden in pogodbene storitve (prehrana, skrbništvo). Štiridnevni programi pa so problematični za atletike.

Na Državnem urbanističnem institutu menijo, da se da stare šole lepo pretvoriti v različne namene, kot so bari, mansardna stanovanja in druge stavbe. Ravno tako bi se šole lahko pretvorile tudi v domove za starejše aktivne ljudi.

EFL (angl. Educational Facilities Laboratories). Ena izmed organizacij, ki se ukvarja s ponovno rabo obstoječih šolskih prostorov, je *Educational Facilities Laboratories* (v nadaljevanju EFL) v New Yorku. Opazili so, da so šolske zgradbe po navadi sestavljene iz

velikih učilnic in širokih hodnikov. Takšna zgradba se pogosto ujema z zahtevami po številčno velikih samostojnih prostorih, kot so pisarne, apartmaji, skladiščni prostori, konferenčni centri ter javne predavalnice. Tako lahko z uporabo praznih šolskih prostorov zadostimo tem potrebam (samostojnost, prostornost), ki se jim jih da prilagoditi in so zanje veliko vredne (Marks, 2009).

EFL je neodvisna raziskovalna organizacija, ki so jo ustanovili 1958 v New Yorku z namenom pomagati šolam, da bi čim bolj kakovostno in uporabno izrabljale svoje zmogljivosti. EFL spodbuja inovacije na področju šolskih zgradb s sponzoriranjem raziskovalnih projektov, izvajanjem konferenc, izdajanjem publikacij itd. EFL se je pojavila v obdobju Baby boom generacije, ki je prinesla hudo pomanjkanje šol. Kasneje se je podjetje ukvarjalo s presežkom šol. EFL je bil mišljenja, da je ob prihajajočih novih metodah in trendih lažje spremeniti stavbe kot pa ljudi.

EFL dela predvsem za izobraževalne ustanove, občine, umetniške skupine, kulturne organizacije ter tudi za različna podjetja. V podjetju imajo velik smisel za povezavo gradbenih sistemov s procesom izobraževanja.

EFL je raziskoval predvsem možnosti:

1. zložljivih in premičnih sten z namenom povečati uporabnost prostora,
2. večjih sestavnih delov šole za hitrejše, cenejše in boljše prilagajanje drugim dejavnostim,
3. uporabo novih medijev (na primer TV)
4. spodbujanje novih organizacijskih metod, kot so poučevanje v ekipah, novi učni načrti, novi odnosi v skupnosti itd.

EFL je usmeril svojo energijo predvsem v šolo znotraj mest, šole v skupni rabi, šole z mešano namembnostjo, prilagodljive materiale (na primer premične zvočno izolirane stene).

EFL je dajal prednost odprtim, fleksibilnim načrtom za šole, ki so bile načrtovane z velikimi, odprtimi, prilagodljivimi prostori, ki se lahko prilagodijo na spreminjajoče se potrebe po izobraževanju, namesto fiksnih, zaprtih učilnic.

4.3.2 Primeri prestrukturiranja

4.3.2.1 Rekreativni centri, trgovci na drobno, restavracije, banke, pisarne

V Detroitu naj bi grozilo zaprtje do 52 šolam. V letu 2007 naj bi grozilo zaprtje 47 šolam in v letu 2008 5 šolam na vseh nivojih. Najti kupca oziroma najemnika je težko delo, ker ni močnega povpraševanja po tovrstnih stavbah. Prazne stavbe postanejo hitro zanimive za tatove, ki povzročijo veliko škodo in tako onemogočijo potencialnim najemnikom

odločitev za najem (razbiti inventar, grafiti itd.) (MacDonald & Nichols, 2007).

V okrožju nameravajo zaposliti nepremičninskega administratorja, ki bo pomagal pri trženju in najemu lastnine. Za nekatere prazne šole se zanimajo razvojniki in nepremičninski agentje, ki pa bi mogoče potrebovali samo zemljišče, stavbo pa bi porušili.

Okrožje naj bi bilo previdno z oddajo praznih šol, saj bi jih lahko kasneje tudi potrebovali. Ker ima v Detroitu veliko starih šol svoje plavalne bazene in telovadnice, so primerne za rekreacijske centre. Ravno tako je veliko mladih in odraslih, ki potrebujejo rekreacijo in odraslo interakcijo z drugimi ljudmi. Ustanavljanje športnih, umetnostnih, glasbenih skupin je proces, ki pomaga povezovati ljudi. V šolo se lahko uvrstijo trgovci na drobno, restavracija, banka itd. Šola ima dobro lokacijo v središču mesta. Šole z dobro lokacijo bi bile lahko uporabljene kot pisarne.

Brademas in Lowrey (1986) sta ugotovila, da imajo šole, ki se uporabljajo v rekreativne namene veliko prednosti pred drugimi objekti na primer delitev najemnin med društvi, centralna lega ter poznavanje okolice članov društva itd.

4.3.2.2 Pisarne

Šola Independence High School, Independence, Mo. je bila zgrajena leta 1899. Leta 1996 so se skrbniki odločili, da je stavba neustrezna in da ne more zagotoviti izobraževanja v 21. stoletju. Šola naj bi imela številne pomanjkljivosti, kot so majhne učilnice, pomanjkanje odprtih prostorov, zastareli električni in vodovodni sistemi ter neustrezna dostopnost. V okrožju so menili, da je stavba preveč dragocena tako zgodovinsko kot strukturno, da bi jo popolnoma opustili. Tako so v stavbo nastanili svoje upravne prostore.

Notranjost stavbe je bila obnovljena z novimi električnimi, vodovodnimi sistemi. Dodani so bili dvigalo za invalide ter vhod s parkirišča. Notranji prostori so bili preurejeni za lažje delo upravnih delavcev. Tako v stavbi dela več kot 50 zaposlenih. V telovadnici stavbe tako potekajo tudi razne rekreacije, prireditve in dejavnosti (American School & University, 2003).

4.3.2.3 Najemniški apartmaji

V New Yorku so se v letu 2001 lotili obnove stare šole, ki je bila zgrajena leta 1899 ter zapuščena že več kot 30 let. Tako bodo na 4600 m² in iz štirinadstropne stavbe naredili apartmajsko najemniški kompleks, v katerem bo 39 apartmajev, ki bodo večinoma studii in enoposteljne enote.

Broom (2008) opisuje primer, ko so šolo preoblikovali v muzej in neprofitna najemniška stanovanja.

4.3.2.4 Inkubator

V okviru prizadevanj za spodbujanje gospodarskega razvoja so v Charlestonu namenili dve prazni šoli za razvoj v poslovne inkubatorje, ki bi privabljali visokotehnološka podjetja na zgornji Kanawha Valley. Prostore v šolah bi zasedla podjetja, ki šele gradijo svoje izdelke in klientelo. Inkubator bi bil kot eksperimentalni laboratorij, ki bi nov izdelek preizkušal v majhnih serijah na trgu. V eni šoli naj bi bilo tudi do 15 podjetij (Mullins, 2001).

Prednosti inkubatorjev v eni stavbi je predvsem v delitvi stroškov, ki jih prinaša skupna sejna soba, receptor, kopirni stroj, skladišče za inventar itd.

4.3.2.5 Apartmaji za premožnejše starejše

Projekt, voden s strani podjetja Northwestern Housing Enterprises, Inc., je obsegal prenovno osnovne šole v mestu Elk Park, kjer bi naredili 40 apartmajev za premožnejše starejše in onemogle ljudi. Šola je bila prenovljena v 16 enosobnih apartmajev, kongresno sobo z odrom, sobo za sproščanje, kuhinjo, pisarniški del in telovadnico. Nov del je bil oblikovan za šolo in vsebuje dvoposteljne sobe. Prav tako je pralnica v vsakem nadstropju.

Prav tako je bilo renovirano 5 arov zemlje v vrt, razgledno točko, dvorišče ter sprehajalno pot. Obstoječe baseball polje je bilo obnovljeno in se uporablja v skupni lasti.

4.3.2.6 Center za avtizem

Young (2009) razlaga, da se je leta 2009 Univerza v Michiganu odločila za nakup stare šole, zgrajene leta 1963, in jo preoblikovati v Center za avtizem. Projekt je namenjen podpori osebam z avtizmom in njihovim družinam.

V centru bodo zaposleni univerzitetni profesorji in študentje za govorne, glasbene itd. terapije. Ravno tako bo zaposleno osebje za nego, psihologijo, socialno delo, dietetiko, rekreacijo, razna izobraževanja itd.

4.3.2.7 Knjižnica

Državna subvencija bo pomagala preoblikovati Pawnee County osnovno šolo v prostorno knjižnico z namenom promovirati branje in ustvariti družbeni informacijski center. Stavba je primerna za knjižnico in določene družbene aktivnosti. S subvencijo bodo preoblikovali razrede v prostorno knjižnico. Knjižnica obsega prostore za knjige, bralne površine, prostore za zaposlene in prostore za društva.

Cilj uporabe šolskih prostorov je:

- izgradnja knjižnice,
- prostori za društva,

- programi za otroke,
- računalniška tehnologija.

4.3.2.8 Otroško varstvo, predšolska vzgoja ter najstniški programi

V Illinoisu bo podjetje Mama Duck's Day Care v stari osnovni šoli opravljalo tako dnevne programe, kot so varstvo otrok, kot tudi najstniške programe, poletne programe in programe za celotno skupnost. Šola se je prodajala na podlagi zaprtih ponudb. V primeru prenizkih ponudb bi imel odbor pravico vse ponudbe zavrniti.

4.3.2.9 Zavetišče za brezdomce

Prostovoljec za pomoč brezdomcem je v ZDA pričel zbirati podpise (peticija) za zavetje brezdomcev. Mišljenja je namreč, da bi lahko že obstoječe objekte (na primer starih šol) ceneje preuredili za zavetišče kot če bi prostore začeli graditi na novo (Wood, b.l).

V zavetišču naj bi nudili tudi razna usposabljanja na delovnem mestu, nego in varstvo otroka za starše samohranilce, program za upismenovanje, svetovanja glede drog in alkohola ter duševnega zdravja itd.

4.3.2.10 Zbiranje idej za uporabo praznih šolskih prostorov

Tekom zbiranja podatkov za nalogo sem naletela na projekt v ZDA, ki zbira ideje o ponovni uporabi zapuščenih šolskih stavb, saj bi s tem povečali živahnost skupnosti. Cilj projekta je, da se prazna šolska stavba ponovno uporabi za druge potrebe skupnosti. Udeleženec v projektu mora narediti tudi vizualni načrt (lahko slika obdelana s programom za obdelavo slik) (Dwyer, 2011).

4.4 Japonska

4.4.1 Statistični podatki

Prinčič (2007, str. 9) meni, da ima Japonska visok tehnološki standard, ki se izraža tudi v njenem izobraževalnem sistemu, ki ima korenine v konfucionizmu. V obdobju Meiji je bil leta 1872 izdan odlok o izobraževanju na Japonskem in oblikovanju osnovnih in srednjih šol. Tako so na podlagi odloka razdelili šolo na osem področij, ki so se naprej delila na dvaintrideset sektorjev, ki naj bi imel vsak svojo srednjo šolo. Naprej so se sektorji delili na dvesto deset manjših sektorjev z osnovnimi šolami. Nadzor nad določenimi področji pa so imele univerze.

Obveznost obiskovanja šole je pomembna za vse prebivalce Japonske ne glede na spol in družbeni razred. Obvezno tri- do štiriletno šolanje je bilo uvedeno leta 1886 in se je leta 1908 podaljšalo na 6 let in postalo brezplačno. Poleg državnih šol pa so se začele pojavljati tudi privatne šole in univerze. Na japonski izobraževalni sistem je vplivala tudi

industrializacija Japonske. Samuraji iz obdobja Meji so podpirali odprtje visokošolskih šol z namenom izobraževanja kadrov, ki bi prevzeli in presegli znanje iz zahodnih držav in tako bi preprečili kolonizacijo azijskih držav. Leta 1947 je bil oblikovan Krovni zakon za šolstvo, osnovan na demokratičnih temeljih. Prišlo je tudi do decentralizacije uprave tako v državnem kot v privatnem šolstvu. Ministrstvo za izobraževanje, znanost, šport in kulturo pripravi le smernice za izobraževalne programe. Medtem ko je financiranje, nadzorovanje in izbor kadra ter učbenikov predvsem prepuščen izobraževalnim svetom (Prinčič, 2007, str. 9).

Zasebna podjetja so v povojnem času začela financirati znanost v okviru akademske sfere. Tako so finančno podpirala znanost in pričela narekovati tehnološki razvoj za ekonomsko in socialno blagostanje države.

Pri gradnji kariere je izobrazba zelo pomembna. Tako 90 % dijakov konča srednjo šolo in tako jih skoraj 100 % opravi maturo. Obvezno šolanje na Japonskem je brezplačno. Starši pokrivajo samo stroške, kot so prevoz v šolo, izleti, prehrana itd. Brezplačno šolanje, ki bremeni državno blagajno, spodbuja odpiranje privatnih šol na vseh stopnjah izobraževanja.

Šolski sistem na Japonskem se precej razlikuje od slovenskega. Učenci preživijo v šoli več časa kot v Sloveniji. Na Japonskem je zelo živa ideja o enakopravnosti in zato se učenci že od malih nog učijo reda in discipline. Ravno iz te ideje pa so na Japonskem uvedli tudi šolske uniforme v 19. stoletju na nekaterih šolah. Sedaj pa so obvezne tako na javnih kot na privatnih šolah. Uniforme pa se med šolami tudi razlikujejo (Spettro, 2010).

Japonski sistem je bil reformiran po drugi svetovni vojni. Star sistem 6–5–3–3 je bil spremenjen v sistem 6–3–3–4 in to pomeni 6 let osnovne šole, 3 leta srednje šole, 3 leta višje srednje šole in 4 leta univerze.

Japonska je ena izmed najbolj izobraženih držav. Ima 100 % vpis in nič nepismenosti. Vpis na visoko šolo je 96 %. Ta procent pa naraste na 100 % v mestih. Visoka šola ima 2 % usipa učencev, a se ta odstotek povečuje. Približno 46 % vseh učencev z visoke šole pa gre na univerzo.

Japonski sistem se je začel leta 1872 po vzoru šolskega sistema iz Francije in tako se novo šolsko leto začne v aprilu in konča marca naslednjega leta. Ta trajanje šolskega leta pa povzroča neprijetnosti študentom, ki želijo študirati v ZDA ali drugod in morajo čakati na začetek študijskega leta, ker začetek ni časovno usklajen.

Iz Tabele 13 se vidi, da če primerjamo samo leto 2004 in leto 2005 opazimo občutno zmanjševanje tako v številu osnovnih šol, osnovnošolskih otrok ter učiteljev. Na drugi strani pa opazimo porast števila univerz ter števila učencev. Z lahkoto lahko domnevamo,

da se število osnovnih šol ne bo povečevalo, ker se rodnost na Japonskem do leta 2005 v primerjavi z letom 1988 ne dviguje (glej Tabelo 17).

Tabela 13: Razni podatki o japonskem izobraževalnem sistemu za leto 2004 in leto 2005

Razni podatki	2004	2005	Razlika
Število osnovnih šol	23.420	23.123	-297
Število osnovnošolskih otrok	7.200.933	7.197.458	-3.475
Število učiteljev (rednih)	418.758	416.833	-1.925
Število. dijakov zadnjih letnikov srednjih šol	1.235.012	1.202.738	-32.274
Število univerz	709	726	17
Število študentov	2.809.295	2.865.051	55.756

Vir: Ministri Internal Affairs and Communications, Guide to Official Statistics in Japan, b.l.

Na Japonskem imajo trojni problem, in sicer nizko rodnost, staranje prebivalstva in pomanjkanje delovnih mater. Zato želijo aktivirati družbo. Ker se družba na Japonskem stara, se pojavlja problem domov za starejše in tudi pomanjkanje delavcev na področju nege. Tako so začeli uvažati delavce za nego tudi iz drugih azijskih držav, kot je Indonezija. Seveda so bili novi negovalni domovi zgrajeni, ampak je povpraševanje še vedno manjše od ponudbe. Če bi aktivirali matere k delu, bi se pojavil tudi problem centrov za dnevno varstvo. Tako so prišli na idejo, da bi uporabili stare zapuščene stavbe, kot so šolski objekti, ki so zaradi zmanjšane rodnosti ostali zaprti. Tokio tako pospešuje uporabo starih stavb, ki bi jih sicer porušili, tako da jih odda za 20 let v uporabo brezplačno. Tako se reši finančni in prostorski problem.

Tabela 14: Število izobraževalnih ustanov na Japonskem leta 2007

Vrsta izobraževalne ustanove	2007
Vrtci	13.949
Osnovne šole	23.123
Nižje srednje šole	11.035
Srednje šole	5.418
Specializirane šole	3.439
Druge šole	1.830
Šole s prilagojenim programom	1.002
Univerze	726
Junior šole	488
Visoke šole za tehnologijo	63
Skupaj	61.073

Vir: Wiki.answer, How many schools are in japan?, b.l.

Tabela 15: Tabela o ustanoviteljih posameznih zavodov na Japonskem

Vrsta zavoda	Ustanovitelji zavoda		
	Nacionalni	Lokalni	Zasebni
Vrtci	0,3	22,3	77,4
Osnovna šola	0,5	98,9	0,6
Nižja srednja šola	0,6	95,9	3,5
Višja srednja šola	0,2	71,4	28,4
Tehnični kolidži	85,9	7,9	6,2
Kolidži	4,1	4,9	91,0
Univerze	24,4	3,0	72,6
Specializirane šole za motene otroke	3,9	95,2	0,9

Vir: S. Zakrajšek, Japonski izobraževalni sistem, 1993, str. 34.

Iz Tabele 15 in Tabele 16 se lahko razbere velik delež zasebnih zavodov, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem predvsem na ravni predšolske vzgoje, višje srednje šole ter kolidžev in univerz. Ravno tako pa se iz Tabele 14 in Tabele 16 vidi upad v številu izobraževalnih ustanov gledano leto 2007 in leto 2008.

Tabela 16: Število izobraževalnih ustanov po vrstah izobraževalne ustanove in številu učencev v letu 2008 na Japonskem

Vrsta izobraževalne ustanove	Število izobraževalnih ustanov	Število učencev
Osnovna šola	22.476	7.121.781
Javna (državna) šola	73	45.871
Javna (lokalna samouprava) šola	22.197	6.999.006
Zasebna	206	76.904
Nižja srednja šola	10.915	3.592.378
Javna (državna) šola	76	33.069
Javna (lokalna samouprava) šola	10.104	3.302.207
Zasebna	735	257.102
Višja srednja šola	5.243	3.367.489
Javna (državna) šola	16	8.875
Javna (lokalna samouprava) šola	3.906	2.354.002
Zasebna	1.321	1.004.612
Nižja univerza (Junior College)	417	172.726
Javna (državna) šola	2	52
Javna (lokalna samouprava) šola	29	10.565
Zasebna	386	162.109
Univerza	765	2.836.127
Javna (državna) šola	86	623.811
Javna (lokalna samouprava) šola	90	131.970
Zasebna	589	2.080.346

Vir: Podatek Japonskega konzulata.

Rodnost na Japonskem. Po podatkih Cia World Fachbook (2010) so imeli pred tridesetimi leti na Japonskem dovolj otrok in so bili učenci razporejeni na več manjših šol. Sedaj pa je otrok tako malo, da so začeli združevati šole. Prazne učilnice so na Japonskem posledica nizke rodnosti. Delež prebivalstva pod 14 let se zmanjšuje že od leta 1982 in je dosegel v letu 2009 najnižjo raven do tedaj, in sicer 13,3 %. Število pa naj bi še padalo, in sicer naj bi bil do leta 2030 ta odstotek 9,7 %.

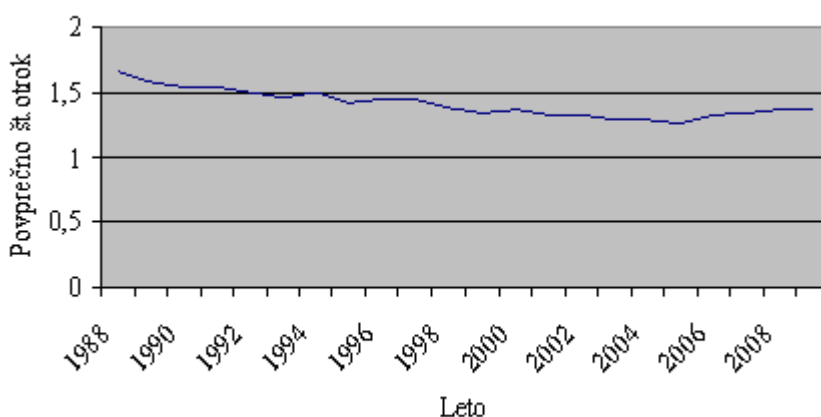
Vzroke za nizko rodnost Japonska prepisuje različnim dejavnikom, kot so visoki stroški za vzgojo otrok, pomanjkanje družbene podpore za nove starše itd.

Vpis v javnih osnovnih šolah se je iz leta 1981, ko je bilo skoraj 12.000.000 otrok, zmanjšal na 7.200.000 v letu 2007. Tako je vedno manj učencev in števila šol, nastali pa so razredi z manj učenci (Faustino, 2010).

Gakko (2010) meni, da prazne šole na Japonskem predstavljajo fantastično rešitev za tiste s pravimi idejami. V zadnjih nekaj letih se je število uradov, muzejev, prireditvenih prostorov, kavarn in delavnic, odprtih v praznih šolah, občutno povečalo. Povečuje se tudi njihova vrednost, saj se veliko takih objektov prepleta z lokalno skupnostjo.

Iz Tabele 17 in Slike 16 o številu otrok na žensko (staro od 15 do 49 let) na Japonskem od leta 1988 do 2009 je razviden upad števila otrok. V letu 1988 pride na eno žensko omenjene starostne skupine 1,66 otroka. Leta 2009 pa pride na žensko samo še 1,37 otroka.

Slika 16: Povprečno število otrok na žensko, staro od 15 do 49 let, na Japonskem od leta 1988 do 2009

Vir: OECD, Total fertility rate, b.l.

Tabela 17: Povprečno število otrok na žensko, staro od 15 do 49 let, na Japonskem od leta 1988 do 2005

Leto	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2009
Japonska	1,66	1,54	1,5	1,5	1,44	1,38	1,36	1,32	1,29	1,32	1,37	1,37

Vir: OECD, Total fertility rate, b.l.

Študije kažejo, da naj bi posamezna šola imela več kot 100 učencev zaradi socialnih in družbenih interakcij med samimi otroki. Tudi na Japonskem upada rodnost. Leta 2003 naj bi bilo naj bi okoli 18 milijonov otrok pod petnajst let, kar je predstavljalo 14,1 % celotne populacije. V letu 1982 je bilo več kot 17 milijonov otrok v javnih osnovnih in srednjih šolah. Dvajset let kasneje je številka padla na 11 milijonov. Potrebni razredi so padli s 500.000 v letu 1982 na 390.000 v letu 2002 (Gordenker, 2003).

Po celi državi se ukvarjajo s problemom, kako zapolniti prazne in presežne razrede. V veliko primerih šole ostanejo odprte in prazni razredi so preoblikovani za druge namene. Na Japonskem je tradicionalno, da otroci pojejo kosilo na šolskih klopeh in tako so prazne prostore preoblikovali v jedilnice, kjer učenci različnih stopenj lahko jedo skupaj. To naj bi bilo pomembno, kot pravijo učitelji, saj dandanes otroci prihajajo iz majhnih družin in imajo manj možnosti za socializacijo z otroki iste starosti.

A ko pade vpis v določeni šoli pod predpisano mejo, se mora šola zapreti. Več kot 2.000 šol se je moralo na Japonskem zapreti v zadnjih desetih letih. Največ v Hokkaidu, in sicer 248 šol, v Tokiu 165 in v Niigata Prefecture 145. Vendar se mora z vsakim zaprtjem šole lokalna vlada soočiti s problemom stare stavbe.

Šole pripadajo občini, ampak zgrajene pa so tudi s subvencijami države. Do pred nekaj leti je morala lokalna oblast vrniti subvencije, če je bila šola preoblikovana v drugačne namene pred potekom pričakovane dobe (za nekatere stavbe tudi 60 let). V letu 1997, ko je zaloga praznih šol narasla do alarmantne stopnje, so se na ministrstvu odločili za poenostavitev predpisov za oddajo starih šolskih prostorov v nove namene.

V velikih mestih, kjer je povpraševanje po nepremičninah visoko, ni problem najti kupca za prevzem prazne šole. Najbolj običajen primer je najem prostorov od privatne šole za določen čas, ker bi čez čas omenjene prostore lahko prevzeli nazaj.

Na podeželju je večji problem najti najemnika. Kot pomoč lokalnim oblastem in kot spodbuda za razvoj alternativnih šol se lahko dogovorijo za najem prostorov v izobraževalne namene brez povračila subvencij, če je objekt star vsaj 10 let.

Primer: Nekdanji profesor na Univerzi Osaka je odprl privatno šolo z najemom stare prazne šole na podlagi britanskega učitelja A. S. Neilla. Šola je postala uspešna in ima

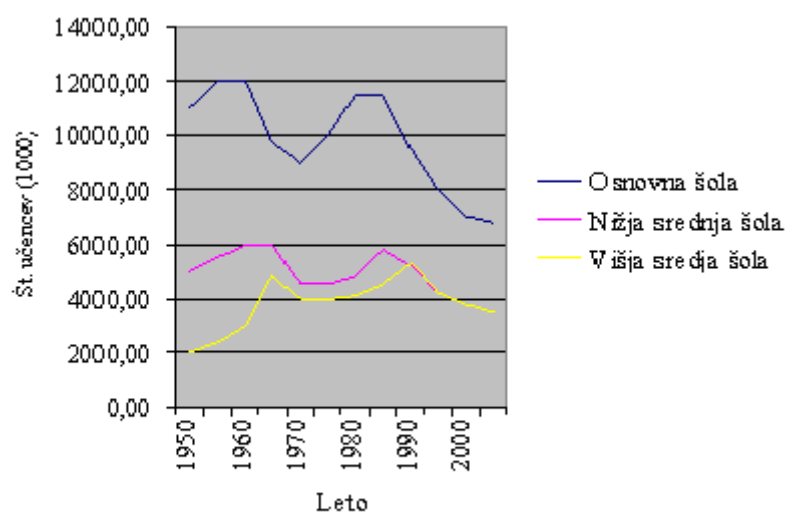
čakalno listo več kot 100 učencev.

Primer: V neki vaški šoli so odprli družinsko usmerjene lesne delavnice, kjer lahko starši in otroci skupaj izdelujejo lesene izdelke.

Primer: Šola se lahko preoblikuje v center določene skupnosti, ki nudi nego starejšim občanom (kopanje in vsakodnevna nega). Nekateri so mnenja, da je boljša izgradnja zavetišč ali pisarn. Drugi menijo, da je boljši najem prostorov, saj se v primeru naraščanja populacije omenjene stavbe lahko pridobi nazaj. Prav tako se lahko prazne šole pretvorijo v vzgojno-varstvene ustanove, ki bi resnično pomagale zaposlenim staršem. Prav tako bi lahko nudili zgodnje in popoldansko varstvo (Gordenker, 2003).

Ravno tako so se s problemom upadanja rodnosti srečali v Tokiu, kjer narašča število praznih šol. Veliko razredov je bilo preoblikovanih v pisarne ter v vrtce. Prav tako pa so začeli uporabljati prazne prostore, ki so jih preoblikovali, z namenom oživiti lokalno industrijo. Začeli so dajati v najem prazne prostore za pisarne, ki so jih dobili iz praznih razredov. Pisarne so večinoma namenjene informacijskemu poslu. S takim pospeševanjem podjetništva želijo povečati zaposlenost okoliškega prebivalstva. Tako industrijsko podjetništvo lahko pomaga okoliškim podjetjem pri izgradnji računalniških mrež in izmenjavi podatkov. Povpraševanje po tovrstnem podjetništvu je že preseгло pričakovanja. V Tokiu so v neki šoli, ki je bila zaprta že nekaj let, odprli center za promocijo podjetništva, društvo, pisarno za pospeševanje zaposlenosti za ljudi v srednjih letih itd. Lega te stavbe je v centru Tokia in je postala zelo pomembna. V tej stavbi se izmenjujejo poslovne, tehnološke itd. informacije (Hani, 2001).

Slika 17: Raziskava iz leta 2006 japonskega ministrstva za šolstvo, kulturo, šport, znanost in tehnologijo kaže trend zmanjševanja vpisa v japonski osnovnih šolah od leta 1950

Vir: P. Faustino, *Empty classrooms in Japan contrast sharply with PHL schools*, 2010.

Slika 17, ki prikazuje rezultate raziskave iz leta 2006 japonskega ministrstva za šolstvo, kulturo, šport, znanost in tehnologijo kaže trend zmanjševanja vpisa v japonski osnovnih šolah od leta 1950. Razviden je velik upad vpisa otrok na osnovne ter srednje šole. Ravno tako je posledica nizke stopnje rodnosti tudi nizek vpis v vrtce. Porast vpisa pa je na univerze, kolidže, specializirane šole, tehnične kolidže itd.

Prazne učilnice na Japonskem so posledica nizke rodnosti. Procent populacije v starosti pod 14 let se znižuje že od leta 1982 in je dosegel najnižjo raven v letu 2009. Upad pa naj se ne bi ustavil še do leta 2030, pri čemer so otroci redek vir v eni izmed najbogatejših držav na svetu.

Razlogi za nizko stopnjo rodnosti na Japonskem so bili pripisani različnim dejavnikom, kot so slabe možnosti za načrtovanje družine, visoki stroški za vzgojo otrok ter pomanjkanje družbene podpore za nove starše, zlasti matere (Faustino, 2010).

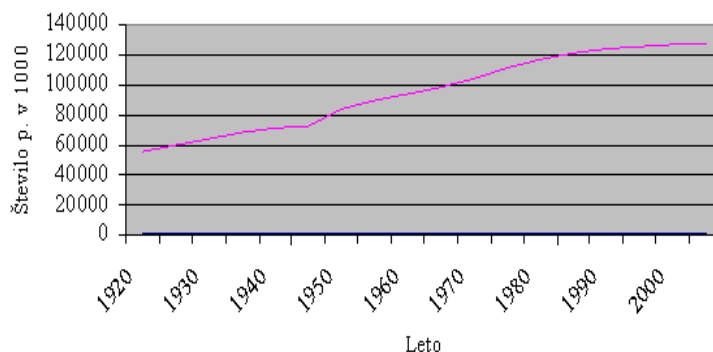
Tabela 18: Število prebivalcev Japonske in gostota prebivalstva med leti 1920 in 2005

Leto	Število prebivalcev v 1000	Gostota prebivalstva na kvadratni kilometer
1920	55.963	147
1925	59.737	156
1930	64.450	169
1935	69.254	181
1940	71.933	188
1945	72.147	196
1950	84.115	226
1955	90.077	242
1960	94.302	253
1965	99.209	267
1970	104.665	281
1975	111.940	300
1980	117.060	314
1985	121.049	325
1990	123.611	332
1995	125.570	337
2000	126.926	340
2005	127.768	343

Vir: Population of Japan: Chapter I: Size and geographical distribution of the population, 2008, str .3.

Tabela 18 in Slika 18 prikazujeta število prebivalcev Japonske in gostoto prebivalstva med leti 1920 in 2005. Iz same tabele je razvidna hitra rast prebivalstva, kar se kaže tudi v gostoti prebivalstva na kvadratni kilometer. Razlogi za tako višanje prebivalstva je predvsem v rodnosti, ki naj bi začela padati kasneje kot smrtnost.

Slika 18: Število prebivalcev Japonske in gostota prebivalstva med leti 1920 in 2005

Vir: *Population of Japan: Chapter I: Size and geographical distribution of the population, 2008, str.3.*

4.4.2 Primeri prestrukturiranja praznih šol na Japonskem

4.4.2.1 Tovarna pršuta

Oyanagi (2010) opisuje primer prestrukturiranja prazne šole na Japonskem v tovarno pršuta. Tovarna šunke potrebuje dobo prezračeno skladišče, ki je lahko na sončni svetlobi. Zato so stare zgradbe idealne, ker imajo veliko oken. Lastnik tovarne pršuta je dejal, da je stara šolska zgradba več kot zadovoljiva za tako dejavnost.

4.4.2.2 Dom za ostarele in vrtec (dnevno varstveni center)

Staro šolo v Tokiu so preoblikovali v dom za nego starejših v dveh etažah, in sicer v prvem in drugem nadstropju. V pritličju stare šole pa so uredili vrtec. Ker je veliko pomanjkanje tako vrtcev kot domov za ostarele, je bila taka rešitev več kot dobrodošla.

Stara šola je primerna za dom ostarelih iz več razlogov, in sicer je veliko oken z dovolj sonca in svetlobe, hodniki omogočajo gibanje invalidskih vozičkov, veranda omogoča uporabnikom uživati na svežem zraku. Stare šole pa po navadi izpolnjujejo te zahteve.

Ravno tako pa so šolske zgradbe primerne za vrtce v isti stavbi s starejšimi, ker spodbuja razumevanje življenjskega cikla. Ravno tako je koristno, da so otroci v stiku s starejšimi, saj bo njihova generacija morala skrbeti za starejše (staranje prebivalstva). Ravno tako naj bi bila koristna tudi interakcija otrok s starejšimi in prenos znanja (Oyanagi, 2010).

4.4.2.3 Inštitut za design

Gakko (2010) opisuje primer preoblikovanja stare šole v pisarno, galerijo, zasebne sobe in kavarno. Objekt ima tudi večnamenski prostor, ki se lahko uporablja za razstave in dogodke. V objektu redno prirejajo delavnice, v katerih so poklicni umetniki in oblikovalci vedno pri roki, da bi poučevali. Ravno tako pa si je center prislužil ugled kot inštitut, kjer pripravljajo različne delavnice za otroke in odrasle.

4.4.2.4 Muzej igrač

Muzej se nahaja v nekdanji osnovni šoli. Muzej razstavlja igrače z Japonske in ostalega sveta. Poleg razstavnih sob, predelanih iz nekdanjih učilnic, so nekatere učilnice posvečene tudi tradicionalnim družabnim igram. Stavba služi tako kot muzej, muzejska trgovina, sprostitveni prostor itd. Muzej podpira tudi družine z majhnimi otroki s sobo za dojenje in garderobami (Gakko, 2010).

4.4.2.5 »Tovarna umetnosti«

V prvem nadstropju neke šole pa so odprli t.i. tovarno umetnosti, ki zagotavlja sobe za usposabljanje, sobo za glasbo, izvajajo različne programe umetnosti in kavarno (Gakko, 2010).

4.4.2.6 Hostel

Volcano Art Center (v nadaljevanju VAC) je neprofitna, plačila davka oproščena izobraževalna organizacija, ustanovljena leta 1974, katere poslanstvo je promocija, razvoj in ohranjanje umetniške in kulture dediščine.

Leta 1927 je bilo zemljišče podarjeno za izgradnjo šolskega centra in skupnosti. Kasneje so dodali tudi stavbo za namestitev učitelja. Šolo so kasneje med drugo svetovno vojno zaprli in jo kasneje odprli za popoldanski pouk. Stavba je bila kasneje uporabljena tudi za zabave in poroke ter kot stičišče raznih organizacij.

Hišica za učitelja je bila v veliki meri zapuščena, dokler je ni najel Volcano Art Center leta 1970. V zameno za najemnino je VAC obnovil obe stavbi vključno z okni, elektriko, streho, greznico, dovozi, dostopom z invalidskimi vozički itd. V letu 1988 pa so to lastnino tudi odkupili. V letu 2009 VAC proda svojo lastnino hostlu v neposredni bližini obnovljene stare šole.

SKLEP

V magistrski nalogi sem predstavila naraščajočo problematiko praznih šolskih stavb in primere prestrukturiranj omenjenih objektov.

Menim, da se največji razkorak kaže v premajhnih razredih oziroma v premajhnem številu otrok na razred. Leta 2007 je bilo povprečje učencev na razred 21,4 v državah OECD. V Sloveniji pa je bilo to povprečje 17,5, kar je v primerjavi z državami OECD zelo malo in tu se skriva tudi ključ varčevanja, saj bi lahko povečali to povprečje in s tem zmanjšali stroške. Majhnost razredov se kaže tudi v nižjem srednješolskem izobraževanju, kjer je bilo povprečje dijakov na razred v letu 2007 23,9, v Sloveniji pa 19,2.

OECD ugotavlja nizko učinkovitost glede na porabljen sredstva pri osnovnem

izobraževanju. Zato med drugim predlagajo povečanje številčnosti razredov ter reorganizacijo v smislu združevanja in zapiranja šol s prenizkim številom učencev. OECD pa predlaga tudi racionalizacijo pedagoškega in nepedagoškega osebja.

Zniževanje normativov števila učencev na razred in tako reševanje delovnih mest ni dobra rešitev, saj določeni fiksni stroški še vedno ostanejo. Sistem financiranja Mofas pa financira srednje šole po številu dijakov in tako manjši razredi povzročajo večje stroške (glede kadra, zasedenost prostorov itd.).

Kot sem omenila v uvodu, je moj cilj magistrske naloge odgovoriti na naslednje hipoteze:

Glede na število rojstev v Sloveniji lahko v prihodnosti pričakujemo prazne šolske prostore. Statistični podatki kažejo, da je število živorojenih otrok od leta 1990 padalo do leta 2003, ko so se rojstva začela nekoliko povečevati. Leta 2008 se je število živorojenih povzpelo na 21.817, kar je največ od leta 1991. Moramo pa vedeti, da bodo otroci, rojeni leta 2008, odšli v osnovno šolo šele leta 2014 in v srednjo šolo 2023. Generacija, ki pa je rojena v letu 2003, ko je bilo število rojstev najmanjše po letu 1990, je v šolo vstopila pred dvema letoma in se bo primanjkljaj živorojenih kazal še najmanj 15 let oziroma več. Financiranje po Mofasu in napol prazne šole ne gredo skupaj, saj taka šola ne bo zmogla finančnega bremena, ki jim bo zadan.

Statistični urad RS je v letu 2011 naredil na svoji spletni strani program s katerim lahko uporabnik pogleda starostno piramido v prihodnosti. Slika 3 prikazuje tako starostno piramido za tri leta nazaj in pričakovano starostno piramido v letih 2030 in 2040. Iz slike je razvidno, da se prebivalstvo čedalje bolj stara ter da se število rojenih otrok zmanjšuje, kar bo povzročilo še večji upad vpisanih otrok v šole.

Izguba šole v okolju pusti določene posledice. Kot smo ugotovili, se v Sloveniji in po svetu najprej zapirajo manjše šole na podeželju. Omenjene zgradbe bi zato lahko namenili oživitvi lokalne industrije, ki bi bila v času recesije zelo dobrodošla tudi za oživitev, stabilizacijo življenja na podeželju.

Mazej (2010, str. 123) ugotavlja, da ima lokalna osnovna šola pomembno vlogo v določenem okolju. Lokalna šola naj bi poleg vzgoje in izobraževanja imela odločilno vlogo v urbanem okolju kraja, saj združuje prireditveno-razstavne prostore, telovadnico, knjižnico in je zato odločilnega pomena za intelektualno, športno in družabno življenje v kraju. Glede na vpetost določene šole v okolje se ugotavlja, da je lokalna šola tako sooblikovalka trajnostnega razvoja, predvsem družbenega in okoljskega stebra (oživitev lokalnega gospodarstva, prijetnejše bivanje, navezanost na okolje itd.). Manjše šole naj bi bile prijaznejše in manj nasilne tako do dijakov kot do učiteljev. Zato menim, da ni pametno samo zaradi racionalizacije poslovanja opuščati šole na podeželju in voziti otroke v večje kraje. Ti načini naj bi se uporabili samo v skrajnih primerih, ko število učencev pade pod določeno število in še takrat bi bila mogoče bolj smiselna združitev razredov.

Vasi brez osnovne šole so v nekem smislu »invalidne«. Šola ima svoj vpliv na družbeno življenje, manjkal pa bi tudi njen vpliv v krajevni skupnosti. Zato menim, da se je potrebno boriti, da nižje stopnje razredov ostanejo v določenem okolišu, čeprav ekonomska računica tega ne opravičuje.

Pri iskanju podatkov za nalogo sem zasledila tudi, da obstaja kar nekaj projektov v svetu, ki sprejemajo predloge o tem, kako bi lahko preuredili staro šolo v okolici za novo namembnost. Tako lahko tudi ljudje sodelujejo pri tej problematiki in seveda gre tudi za zbiranje novih idej namembnosti kot za iskanje novih vlagateljev v te stavbe, ki bi v neko okolje prinesli določene potrebne spremembe.

Šole se bodo morale same bolj tržno usmerjati (v donosne dejavnosti). Vzpostavitev novega sistema financiranja srednjih šol Mofas pomeni korak k decentralizaciji in deregulaciji. Namen novega sistema je uveljaviti večjo strokovno in finančno avtonomijo in s tem tudi večjo odgovornost pri izobraževalnih dosežkih. Pri modelu Mofas gre za financiranje šol glede na dijake in ne več po številu oddelkov. Šole tako spodbuja k izvedbenim in organizacijskim rešitvam. Projekt naj bi pospeševal racionalizacijo poslovanja in zmanjševanje stroškov, kar pa ni v skladu s pedagoškimi načeli.

Cilj šole je torej pridobiti čim več dijakov in se pri tem posluževati raznih tržnih prijemov. Ravnatelji šol tako postajajo managerji, ki se bodo vse manj zanimali za pedagoško delo, bolj pa za pridobivanje finančnih sredstev na trgu, varčevanje z obstoječimi sredstvi. Finančna sredstva in varčevanje bodo silili šole k povezovanju v centre, saj bi le ti lahko ponudili več programov učencem, ki bi lahko v primeru menjave programa ostali na istem zavodu, kar za šolo ne bi pomenilo izpada sredstev.

Prazni šolski prostori se dajo hitro preoblikovati v prostore za druge dejavnosti. Ker so prazne šolske zgradbe pogosto na zelo dobri lokaciji, z velikimi parkirišči, cestno povezavo, urejenimi električnimi ter komunalnimi infrastrukturami itd., se lepo dajo preoblikovati v prostore, ki so koristni tako posameznim pravnim osebam kot tudi širšim obiskovalcem objekta. Prostori v šoli so po navadi veliki, svetli, s telovadnico in avlo.

Prazni šolski prostori se torej lahko uporabijo kot:

- hostel,
- apartmaji,
- vrtec,
- domovi za starejše,
- poslovni prostori,
- skladišče,
- športna društva,
- prostori za razvoj podjetništva itd.

Pri uporabi praznih stavb se pojavlja vprašanje, ali jih prodati, ker bi se stavbe lahko ponovno potrebovale. V tem primeru je dobra rešitev dajanje v najem, pa četudi samo zaradi vzdrževanja objekta, saj to prinaša prednosti tako za davkoplačevalce kot za najemjemalce.

Prazni šolski objekti lahko:

- ostanejo prazni in povzročajo fiksne stroške;
- šole se lahko dajo v najem in s tem pridobljena finančna sredstva se uporabijo za vzdrževanje in še lastništvo se ohrani za morebitno ponovno vzpostavitev šole čez nekaj let;
- izgubljajo svojo vrednost in postajajo nepriljubeni za vlagatelje (razni tatovi, grafiti, razbita stekla), zato je smiselno za določeno stavbo hitro najti rešitev;
- šolski objekt se lahko proda itd.

Namen magistrske naloge je bil ugotoviti, da se število praznih šol povečuje deloma zaradi zmanjšane števila živorojenih otrok, zaradi spreminjanja izobraževalnih sistemov iz samo pedagoških tudi na tržne sisteme, kar povzroča težnjo izobraževalnih ustanov k racionalizaciji poslovanja in zato združevanje v centre, ukinjanje podružničnih šol itd. Vsi ti razlogi rezultirajo prazne šolske stavbe, v katerih se lahko naselijo razne inštitucije, zavodi, podjetja itd. z raznimi dejavnostmi.

Delovanje nezapolnjene oziroma celo prazne šole povzroča stroške, ki pa niso vedno »upravičeni«. S temi izgubljenimi sredstvi, ki bi jih lahko pridobili s prodajo, opravljanjem določenih storitev, dajanjem v najem itd. bi se lahko pridobila določena finančna sredstva, ki pa bi omogočila izboljšanje kakovosti šolstva. Financiranje praznih »miz«, medtem ko se stavbe ne obnavljajo v zadostni meri in majhen kadrovski proračun je predrag. Zato morajo prazne šole delovati zelo gospodarno in se ukvarjati tudi z drugimi tržnimi dejavnostmi, da lahko preživijo.

Ugotovila sem, da bi bilo že pri sami izgradnji, obnovi šol potrebno paziti na to, da se določen prostor lahko hitro preoblikuje v prostor za druge dejavnosti. Tako bi bile lahko stene zvočno izolirane premične stene, več sestavnih delov omogoča večjo prilagodljivost itd.

V magistrski nalogi pa sem predstavila kar nekaj zelo slikovitih primerov uporabe praznih prostorov tako v Sloveniji kot v tujini, kar kaže na to, da se s problematiko v svetu in pri nas že nekako ukvarjamo.

LITERATURA IN VIRI

1. American School&University. (2003, 1. oktober). *Project File: Empty school building converted for office use*. Najdeno 12. decembra 2010 na spletnem naslovu http://asumag.com/mag/university_empty_school_building/
2. Anriintern.com. (b.l.). *Izobraževanje v ZDA*. Najdeno 21. januarja 2011 na spletnem mestu <http://slovenian.anriintern.com/news/education-in-united-states>
3. Babič, M. (2002). *Preobrazba malih in srednje velikih podjetij s primerom preobrazbe gradbenega podjetja* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta Ljubljana.
4. Berk, A. (2004). Učinki zakona o finančnem poslovanju podjetij na prestrukturiranje slovenskega gospodarstva. *Revizor*, 15(6), 54-65.
5. Bilton, C. (2007). *Management and creativity: from creative industries to creative management*. Oxford: Blackwell Publishing.
6. Bohinc, R. (2005). *Osebe javnega prava: javni zavodi, javna podjetja, javne agencije, javni skladi*. Ljubljana: GV Založba.
7. Brademas, J., & Lowrey, G. (1986). Recreation agencies give new life to empty schools. Illinois Periodicals Online. Najdeno 21. marca 2010 na spletnem naslovu <http://www.lib.niu.edu/1986/ip860311.html>
8. Broom, J. (2008, 12. januar). School is transformed into museum, housing. The Seattle Times. Najdeno 23. februarja 2007 na spletnem naslovu http://seattletimes.nwsourc.com/html/localnews/2004119384_village11m.html
9. Chenery, H. (1979). *Structural Change and Development Policy*. Oxford: Oxford University Press.
10. CIA World Factbook. (2010, 11. marec). *Japan Total fertility rate*. Najdeno 16. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.indexmundi.com/japan/total_fertility_rate.html
11. Cottigny, J. L. (2006, 9. februar). Predlog resolucije Evropskega parlamenta o prestrukturiranju in zaposlovanju. Evropski parlament. Najdeno 1. decembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2006-0031+0+DOC+XML+V0//SL>
12. Coughlan, S. (2007, 4. junij). Empty school places reach 758,000. The BBC News. Najdeno 14. avgusta 2008 na spletnem naslovu <http://news.bbc.co.uk/1/hi/education/6718683.stm>
13. Čadej, K., Doberšek, M., Gračnar, M., Kovačič, E., & Plemenitaš Fuchs, N. (2011, 23. marec). Aktualno Dobje. Kozjansko.info. Najdeno 29. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.kozjansko.info/aktualno/dobje/3698-v-dobju-ne-bo-nove-stare-sole.html>
14. Čelik, M. (2006). Nova raba praznih šolskih površin. Zavod za prostorsko kulturo Trajekt. Najdeno 16. maja 2009 na spletnem naslovu <http://trajekt.org/arhiv/?tid=1&id=544>
15. Department for Education. (b.l.). *Schools*. Najdeno 5. januarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.dcsf.gov.uk/trends/index.cfm?fuseaction=home.showChart&cid=3&iid=9&chid=10>

16. Dubrovski, D. (2000). *Krizni management*. Koper: Visoka šola za Management.
17. Dubrovski, D. (2004). *Krizni management in prestrukturiranje podjetja*. Koper: Visoka šola za Management.
18. Dwyer, L. (2011, 14. april). Project: What Should We Do with Abandoned School Buildings? Good Education. Najdeno 24. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.good.is/post/project-what-should-we-do-with-abandoned-school-buildings/>
19. Dobro jutro. (2007). *V hribih kot v mestu?* Najdeno 12. maja 2008 na spletnem naslovu www.dobrojutro.net/?stran=novice&tip=22&id=9120
20. Evropski parlament. (2006, 15.marec). *Resolucija Evropskega parlamenta o prestrukturiranju in zaposlovanju*. Najdeno 15. januarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0088+0+DOC+XML+V0//SL>
21. Eurydice Slovenija. (2010, 1. april). *ZDA: Obama-Bidenova reforma javnega šolstva*. Najdeno 25. februarja 2011 na spletnem naslovu http://www.eurydice.si/index.php?option=com_content&view=article&id=2251:ZDA-obama-bidenova-reforma-javnega-olstva-&catid=108:reformator&Itemid=360
22. Faustino, P. (2010, 11.avgust). Empty classrooms in Japan contrast sharply with PHL schools. GMA News. Najdeno 23. aprila 2011 na naslovu <http://www.gmanews.tv/story/205432/empty-classrooms-in-japan-contrast-sharply-with-phl-schools>
23. Financehub. (b.l.). *Resources from the Finance Hub*. Najdeno 23. maja na spletnem naslovu <http://www.financehub.org.uk/images/favicon.ico>
24. Glas, M. (1991). *Notranje podjetništvo*. Ljubljana: Gea College.
25. Gakko, S. M. (2010, 4. maj). Back to the old school. Tokyo's old school buildings get reinvented. Time Out Tokyo. Najdeno 5. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.timeout.jp/en/tokyo/feature/733/Back-to-the-old-school>
26. Goldratt, E. M., & Cox, J. (1997). *Cilj. Proces nenehnih izboljšav*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
27. Gordenker, A. (2003, 20. november). Empty school buildings: reuse or recycle? The Japan Times Online. Najdeno 23. maja 2010 na spletnem naslovu <http://translate.google.si/translate?hl=sl&sl=en&tl=sl&u=http%3A%2F%2Fsearch.japantimes.co.jp%2Fcgi-bin%2Fek20031120ag.html&anno=2>.
28. Hargreaves, A., & Fullan, M. (1998). *What`s worth fighting for out there?* New York: Teachers College, Ontario Public School Teachers` Federation.
29. Gradis skupina G d.d. (b.l.). *Predstavitev dveh apartmajske-stanovanjskih objektov z lokali v Kranjski Gori*. Najdeno 23. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://kranjskagora.gradis-skupinag.si/>
30. Hahonina, K. (2003). Kokošnjak za bicikle. Tednik Mladina. Najdeno 13. februarja 2010 na spletnem naslovu <http://www.mladina.si/tednik/200323/clanek/hostlii/>
31. Hani, Y. (2001, 11. marec). Closed schools get new lease. Empty classrooms renovated for public use. The Japan Times Online. Najdeno 24. aprila 2010 na spletnem naslovu <http://search.japantimes.co.jp/cgi-bin/nn20010311b1.html>

32. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. (b.l.). Najdeno 2. februarja 2011 na spletnem naslovu <http://bos.zrc-sazu.si/cgi/neva.exe?name=ssbsj&tch=14&expression=zs%3D13868>
33. Justin. (b.l.). Community research. Adaptive Use of Schools. University of Idaho. Najdeno 2. februarja na spletnem naslovu <http://www.class.uidaho.edu/communityresearch/schools.htm>
34. Juričič, D. (2004). *Reševanje podjetja v krizi* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
35. Knez, P. (2009, 7. februar). Žirovska šola bo spet polna življenja. Dnevnik d.d. Najdeno 23. marca 2011 na spletnem naslovu http://narocanje.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042242817
36. Kolarič, Z. (2003). Neprofitno – volonterske organizacije in njihov razvoj: od voluntarizma k profesionalizmu. Teorija in praksa.. Najdeno 21. marca 2011 na spletnem naslovu <http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20031kolaric.pdf>
37. Komisija Evropskih skupnosti. (2009). *Seznami dejavnosti in ukrepov v procesu prestrukturiranja*. Najdeno 1. februarja 2011 na spletnem naslovu www.ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=2741&langId=sl
38. Kotter, J. P., & Cohen, D. (2002). *The Heart of Change*. Boston: Harvard Business School Publishing.
39. Koren, A. (2006). *Avtonomija in decentralizacija v izobraževanju*. Koper: Fakulteta za management in Šola za ravnatelje.
40. Leithwood, K., Jantzi, K. & Steinbach R. (1998). *Changing leadership for changing times*. Toronto: OISE/UT.
41. Lipičnik, B. (2002). *Organizacija podjetja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
42. Lowenthal, J. N.(1994). *Reengineering the Organisation*. Wisconsin, Milwaukee: ASQC Quality Press.
43. Lukežič, B. (1996). *Strateško preoblikovanje podjetij*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
44. M. Ž. (2010, 15.januar). Staro globodolsko šolo kupil Maksimilijan Trpin. Dolenjski list. Najdeno 23. marca 2010 na spletnem mestu http://www.dolenjskilist.si/2010/01/15/23739/novice/novice_splosno/Staro_globodolsko_solo_kupil_Maksimilijan_Trpin/
45. MacDonald, C., & Nichols, D. (2007, 6. januar). Detroit may shut up to 52 schools. The Detroit News. Najdeno 3. avgusta 2010 na spletnih straneh <http://detnews.com/article/20070106/SCHOOLS/701060406/Detroit-may-shut-up-to-52-schools>
46. Malenković, V. (b.l.). Doseganje prenove v poslovanju s pomočjo prestrukturiranja. Ekonomska fakulteta. Najdeno 1. decembra 2010 na spletnem naslovu http://miha.ef.uni-lj.si/_dokumenti3plus2/192184/PRESTRUKTURIRANJE2.pdf
47. Marks, J. (2009). A History of Educational Facilities Laboratories (EFL). National Clearinghouse for Educational Facilities. Najdeno 26. aprila 2010 na spletnem naslovu www.ncef.org/pubs/efl2.pdf
48. Markončič, M. (2006, 17. november). Korte dobile mladinski hotel. Dobro jutro.

- Najdeno 25. septembra 2007 na spletnem naslovu
<http://www.dobrojutro.net/print.php?id=6703&stran=novice&tip=9>.
49. Mazej, D. (2010). *Vloga osnovne šole pri ohranjanju kraja – analiza metafor* (magistrska naloga). Koper: Fakulteta za Management.
 50. Milič, J. (2003). *Notranje podjetništvo kot način preoblikovanja podjetja: Primer Telekom Slovenija*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
 51. Ministri Internal Affairs and Communications. (b.l.). *Guide to Official Statistics in Japan*. Najdeno 25. avgusta 2010 na spletnem naslovu
<http://www.stat.go.jp/english/index/official/216.htm>
 52. Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije. (2010). *Informacija o stanju prijav za vpis v srednje šole na dan 26. 3. 2010*. Najdeno 13. marca 2011 na spletnem naslovu
http://www.eurydice.si/index.php?option=com_contentbloglist&view=default&year=2010&month=4&category_id=96&limitstart=105
 53. Meglič, J. (2006, januar). Izobraževalni projekt Mofas. Spremembe v financiranju in avtonomiji srednjih šol. Revija Obrtnik, št. 1. Najdeno 23. julija 2011 na spletnem naslovu <http://www.ozs.si/ic/obrtnik/prispevek.asp?IDpm=2926&ID=7919>
 54. Možina, S., Rozman, R., Glas, M., Tavčar, M., Pučko, D., Kralj, M., Ivanko, Š., Lipičnik, B., Gričar, J., Tekavčič, M., Dimovski, V., & Kovač, B. (2002). *Management – nova znanja za uspeh*. Radovljica: Didakta.
 55. Mullins, B. (2001, 5. februar). Kanawha Valley group to turn empty school buildings into business incubators. AllBusiness.com. Najdeno 23. februarja 2010 na spletnem naslovu <http://www.allbusiness.com/company-activities-management/company-structures/11443703-1.html&rurl=translate.google.si&usg=ALkJrhjvL8KCFakbdSEYgWT7kYRG8wBmUQ>.
 56. Newberry, J. (2005). Closing a school can cause mixed feelings for school district and community. Kansas State University. Najdeno 3. aprila 2011 na spletnem naslovu
<http://www.k-state.edu/media/webzine/backtoschool/schoolclosing.html>
 57. Občina Krško. (2010, 28. junij). *Slavnostno odprli Našo hišo 470 na Velikem Trnu!* Najdeno 30. aprila 2011 na spletnem naslovu dne
<http://www.krsko.si/novice.php?id=1180>
 58. Občina Rečica ob Savinji. (b.l.). *O občini*. Najdeno 23. maja 2011 na spletnem naslovu
<http://www.obcina-recica.si/stran.php?id=13>
 59. Občina Šoštanj. (2010, 17. september). *Prireditve povezane z vrtcem*. Občina Šoštanj. Najdeno 5. januarja 2011 na spletnem naslovu
http://www.sostanj.si/index.php?option=com_content&task=view&id=1149&Itemid=59
 60. Office for National Statistics. (b.l.). *School pupils: by type of school: Social Trends 34*. Najdeno 23. februarja 2011 na spletnem naslovu
<http://www.statistics.gov.uk/StatBase/ssdataset.asp?vlnk=7297&Pos=4&ColRank=1&Rank=272>
 61. Oyanagi, M. (2010, 4. april). Will Reuse of Old School Buildings Save Japan?

- ThoseinMedia. Najdeno 23. junija 2010 na spletnem naslovu
<http://moyanagijapan.thoseinmedia.com/2010/04/03/will-reuse-of-old-school-buildings-save-japan/>
62. Oxford Mail. (2003, 20. marec). *Nursery proposed for empty school*. Najdeno 24. marca 2011 na spletnem naslovu
http://www.oxfordmail.co.uk/archive/2003/03/20/Oxfordshire+Archive/6578276.Nursery_proposed_for_empty_school/
63. Ovin, R., Jagrič, T., Oplotnik, Ž., Korez-Vide, R., & Kramberger, B. (2006). *Ekonomске in socialne reforme – priložnost ali tveganje?* Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
64. Porter, E.M. (1980). *Copretitive Strategy*. New York: The Free Press – Macmillan.
65. Potočnik, K. (2011, 10. februar). Prazna šola breme matične Oš Mislinja. Večer. Najdeno 26. aprila 2011 na spletnem naslovu
http://web.vecer.com/portali/vecer/v1/stolpec650/clanek/clanek_natisni/?kaj=3&id=2011021005619151
66. Primorski dnevnik. (2011, 5. januar). *Nekdanjo šolo na Plešivem bo upravljal center Komel*. Najdeno 6. januarja 2011 na spletnem mestu
http://www.primorski.it/stories/gorica/168909_nekdanjo_olo_na_pleivem_bo_upravljal_center_komel/
67. Prinčič, M. (2007). *Japonska kultura, znanost in animacija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
68. Prašnikar, J., & Cirman, A. (1999). *Poprivatizacijsko obnašanje slovenskih podjetij*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
69. Pučko, D. (2003). *Strateško upravljanje*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
70. Razvojna agencija Sinergija. (2009, december). BISTRA HIŠA – Kako lahko s strokovno rekonstrukcijo spremenimo staro šolo iz 18. stoletja v energetske trajnostno poslovno stavbo. Najdeno aprila 2011 na spletnih straneh
http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:JFYaOo2LY1oJ:energymodel.eu/IMG/pdf/MODEL_SE_Martjanci__SI_-2.pdf+bistra+hi%C5%A1a+inkubator&hl=sl&gl=si&pid=bl&srcid=ADGEESi25CRiJfgkfXfz4CRT-Zg5kj2tIMSODSBdrlFYL2cxijYPYop5Fo_dexsJ6rG1m9VL9pOjBqsolbv-aZfgcjk1UX63Bqn5t5aVodRiGo5E0f0yV-9UFpXxRZ5JXbkj5sOoBN1&sig=AHIEtbRcE7U08rLQragyoh79IHnmuE4QXw
71. Roland, G. (1996). *Economic Efficiency and Political Constrains in Privatisation and Restructuring*. Workshop. Praga: »Policy Studies to Promote Private Sector Development«.
72. Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (2009, september). *Izvedbeni načrt območnega razvojnega programa Obsotelje in Kozjansko 2010 – 2012*. Najdeno 24. marca 2011 na spletnem naslovu
http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:ENhgGEAws2MJ:www.ra-sotla.si/attachments/099_IZVEDBENI%2520NA%25C4%258CRT%2520ORP%2520

- 2010-
2012.pdf+urgentni+center+v+stari+%C5%A1oli&hl=sl&gl=si&pid=bl&srcid=ADGE
EShxlkV_tmunveDURNboMv-LgxTY1jAgxGpgY0WsWfP-
uE_nOgCPIRt_8MEjzhDPIOVUZTAW_zDcx7_OtqRPQ49CDCKhVQn78KOMfeGxr
PO-
tnGetFFygIpVq4VPdO4cnmQLunwy&sig=AHIEtbQzNjVNCFIbniqkXAtjaOHs6hO9
Q
73. Spettro.(2010, 8. junij). Japonske šolske uniforme – seifuku. Najdeno 12. oktobra 2010 na spletnem naslovu <http://www.sloanime.org/arhiv/japonske-solske-uniforme-seifuku-slochan-08-2373/>
74. Statistični urad Republike Slovenije. (2011). *Izobraževanje*. Najdeno 28. marca 2011 na spletnem naslovu http://www.stat.si/tema_demografsko_izobrazevanje.asp
75. Statistični urad Republike Slovenije. (b.l.). *Osnovne šole po vrsti in organizacijski obliki*. Najdeno 21. decembra 2010 na spletnem naslovu http://www.stat.si/pxweb/dialog/varval.asp?ma=0952704S&ti=Osnovne+%9Aole+po+ob%28inah%2C+vrsti+%9Aole%2C+organizacijski+obliki%2C+razredih%2C+%9Atevilu+oddelkov+in+u%28encev+v+njih%2C+Slovenija%2C+za%28etek+%9Aolskega+leta&path=../Database/Dem_soc/09_izobrazevanje/04_osnovnosol_izobraz/01_09527_zac_sol_leta/&search=%28AOL&lang=2
76. Statistični urad Republike Slovenije. (2009, 24. april). *Prebivalstvena piramida, Slovenije*. Najdeno 12. februarja 2011 na spletnem naslovu http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2299
77. Statistični urad Republike Slovenije. (2011, 28. junij). *Osnovni podatki o rojenih, Slovenija, letno*. Najdeno 4. junija 2011 na spletnem naslovu http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4015
78. Studenčnik, J. (2003). *Razvojno prestrukturiranje podjetja Metal Ravne*. (specialistično delo) Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
79. Šlebinger, M., Pušnik, K., & Bradač, B. (2006). Pristopi k politiki aktivnega staranja. *Ib revija: 2006(4)*, 74-77.
80. Šprajc, P., & Potočnik, D.(2010). *Zavedanje pomena marketinga v osnovni šoli*. Maribor: Fakulteta za organizacijske vede.
81. Tavčar, M. I. (2005). *Strateški management nepridobitnih organizacij*. Koper: Fakulteta za management.
82. Tavčar, M. I. (2000a). *Razsežnosti strateškega managementa*. Koper: Fakulteta za management.
83. The Organisation for Economic Co-operation and Development. (b.l.). *Education at a Glance 2009: OECD Indicators*. Najdeno 30. marca 2011 na spletnem naslovu www.oecd.org/edu/eag2009
84. The Organisation for Economic Co-operation and Development (b.l.). *Total fertility rate*. Najdeno 13. januarja 2011 na spletnem naslovu http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Q28eiil_6gsJ:www.oecd.org/databank/data/oecd/51/1/42293894.xls+Total+fertility+rate+OECD+countries+2009+xls&cd=1&h

l=sl&ct=clnk&gl=si&source=www.google.si

85. Trnavčević, A., Biloslavo, R., Snoj, B., Logaj, V., & Kodrič, B. (2007). *Ko država šepeta. Marketinška kultura v šoli*. Koper: Fakulteta za management.
86. Trunk Š. N., & Tačar, M. I. (1998). *Management nepridobitnih organizacij*. Koper: Visoka šola za management.
87. Umek, S. (2005). *Vidik prenove poslovanja na področju omrežja nacionalnega operaterja telekomunikacij*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta Ljubljana.
88. Urad Vlade RS za komuniciranje. (b.l.). *Strategija Evropa 2020*. Najdeno 23. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.evropa.gov.si/si/lizbonska-strategija/>
89. Uradni list RS. (1998). Odredba o pogojih za ustanavljanje javnih osnovnih šol, javnih osnovnih šol in zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter javnih glasbenih šol. *Uradni list št. 16/1998*. Najdeno 12.4.2010 na spletnem naslovu <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199816&stevilka=724>
90. Valas, H., Pečarič, M., & Maček P. (2008, 19. avgust). Navodila in postopki za upravljanje z intelektualno lastnino na Univerzi v Ljubljani. Najdeno 3. marca 2010 na spletnem naslovu http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:h5VA0xb7QNkJ:www.uni-lj.si/files/INTRANET/userfiles/Pravilniki/v_obravnavi/Navodila_upravljanje%2520pravice%2520intelektualne%2520lastnine%2520UL%2520osnutek%252027_%252008_2008.pdf+spin+off+podjetje&hl=sl&gl=si&pid=bl&srcid=ADGEESg0QYvJiY7pSyJeaLqk4e4R4_qXvxF88r27T4ugRPMPq1F-k7fNAa9LDjvSODZMJMu5-DvKUgJZpEfrZszKNPkbimsZJ2crY-MG6ndcR2NDgH1_IRfmNrOSNY_al3ubZ1jivry&sig=AHIEtbQIu0Jz0KwcUR9ZkqLs7QEIII2nTw
91. Vidrih, P. (2011, 1. maj). Pliskovica – vas, živahna kot ptica, po kateri je dobila ime. Primorske novice. Najdeno 23. januarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.primorske.si/Primorska/Srednja-Primorska/Pliskovica---vas-zivahna-kot-ptica-po-kateri-je-do.aspx>
92. Wapedia. (b.l.). *Združene države Amerike. Izobraževanje*. Najdeno 12.februarja 2009 na spletnem naslovu http://wapedia.mobi/sl/Zdru%C5%BEene_dr%C5%BEave_Amerike?p=7
93. Wiki.answers. (b.l.). *How many schools are in japan?* Najdeno 30. septembra 2010 na spletnem naslovu http://wiki.answers.com/Q/How_many_schools_are_in_japan
94. Wikipedija. (b.l.). *Kultura Združenih držav Amerike*. Najdeno 15. aprila 2009 na spletnem naslovu http://sl.wikipedia.org/wiki/Kultura_Zdru%C5%BEenih_dr%C5%BEav_Amerike#Izobra.C5.BEevanje
95. Wood, L. (b.l.). *A much needed Homeless Shelter on the Miss. Gulf Coast 'Shepherd of the Gulf' is coming soon!* Najdeno 23. februarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.change.org/petitions/a-much-needed-homeless-shelter-on-the-miss-gulf-coast-shepherd-of-the-gulf-is-coming-soon>
96. Young, P. (2009, 11. avgust). *EMU plans to move Autism Collaborative Center*,

- Children's Institute*. Najdeno 26. aprila 2011 na spletnem naslovu
http://www.emich.edu/focus_emu/081109/fletcherschoolpurchase.html
97. Zakrajšek, S. (1993). *Japonski izobraževalni sistem*. Ljubljana: Biteks.
98. Zakšek, Ž. (2010, 21. avgust). Namesto šole bodo imeli hišo zdravja. *Žurnal24*.
Najdeno 25. oktobra 2010 na spletnem mestu
<http://www.zurnal24.si/dolenjska/namesto-ole-bodo-imeli-hio-zdravja-181731/clanek>
99. Zaverl, P. (2006). *Strategija prestrukturiranja podjetja RTH, d.o.o.* (diplomsko delo)
Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
100. Završ Žlebir, D. (2007, 8.junij). Iz gradu so se preselili v šolo. *Gorenjski Glas*.
Najdeno 24.5.2010 na spletnem naslovu
<http://www.gorenjski Glas.si/novice/gorenjska/index.php?action=clanek&id=7932&from=arhiv>
101. *Žurnal24*. (2010, 31.maj). *Občina Kranj pridobila gradbeno dovoljenje za nov vrtec*. Najdeno 15. marca 2011 na spletnem naslovu <http://gorenjski.com/obcina-kranj-pridobila-gradbeno-dovoljenje-za-nov-vrtec-kranj-maj-2010/>

PRILOGA

Priloga 1

VPRAŠALNIK

Pred vami je anketni vprašalnik na temo Prestrukturiranje praznih šol. Z njim želim pridobiti določene podatke o omenjeni problematiki.

Vaši iskreni odgovori, ki so popolnoma anonimni, mi bodo v veliko pomoč.

Za vašo pomoč in sodelovanje se vam že vnaprej iskreno zahvaljujem!

1. Ali menite, da bi se morala šola bolj tržno usmerjati, da bi si s tem pridobila dodatna finančna sredstva za delovanje (na primer oddajanje kuhinje v popoldanskem času za tečaje kuharstva)?

da

ne

drugo _____

2. Če bi v vašem okolišu zaprli šolo in učence preselili v šolo 5 kilometrov stran. Ali bi v vašem okolišu ta izguba šole prinesla kakšne posledice?

da

ne

Ali mogoče lahko navedete kakšne posledice v vašem okolišu?

3. Predstavljajte si svojo najbližjo šolo oziroma katerokoli drugo šolo. V primeru, da bi šola ostala prazna (brez učencev) katere dejavnosti oziroma podjetja bi lahko delovala v tej zgradbi?

4. Ali poznate kakšen konkreten primer nove rabe šolskih prostorov v Sloveniji?